

1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö

EN KOMPARATIV STUDIE AV
ENPROCENTSREGELN I KOMMUNER
OCH REGIONER 2012 OCH 2018

1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö

EN KOMPARATIV STUDIE AV ENPROCENTSREGELN
I KOMMUNER OCH REGIONER 2012 OCH 2018

1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö

En komparativ studie av enprocentsregeln i kommuner
och regioner 2012 och 2018

© Konstnärsnämnden 2020

ISBN 978-91-984994-3-8

Diarienummer: KN 2019/59

Ansvarig utgivare: Anna Söderbäck

Arbetsgruppen

Bitte Jarl och Stefan Ahlenius från Konstnärsnämnden samt

Per Svensson. I redaktionen har konstkonsulenterna

Marita Axelsson Nordlund och Johannes Ehnsmyr ingått.

Diagramkällor: Ipsos och Konstnärsnämnden

Layout, diagram och omslagsillustration: Shutrick illustration

Tryck: LTAB, Linköpings Tryckeriaktiebolag, Linköping, 2020

Konstnärsnämnden

Maria skolgata 83, 118 53 Stockholm

Tel: 08- 50 65 50 00

info@konstnarsnamnden.se

www.konstnarsnamnden.se

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	7
Inledning	12
Detta har hänt ...	18
Statens insatser	23
Jämförelse mellan 2012 och 2018	26
Styrdokument	39
Regioner	47
Kommuner	54
Konstnärens roll	75
Förvaltning av offentlig konst	89
Avslutande kommentarer och slutsatser	97
Källförteckning	110
Bilaga 1. Kartor	113

Förord

Konst – vad betyder den för oss? Ofta tänker vi inte på den konst som omger oss, men vi skulle sakna den, det skulle bli tomt och "fattigt" utan den. Konst tillgänglig för alla har länge varit ett uttalat mål för kulturpolitiken i Sverige.

Enprocentsregeln är en populär modell för finansiering av konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer. Idén att avsätta 1% av byggkostnader till konst (oftast bild- och formkonst) formulerades första gången 1937. 2013 släppte Konstnärsnämnden en rapport under namnet: Ingen regel utan undantag. Här konstaterades att regeln har levt sitt eget liv som en positiv norm, som många kommuner och regioner, i samarbete med den privata byggsektorn, valt att använda sig av.

Genom införandet av Kultursamverkansmodellen har enprocentsregeln förstärkts i många delar av landet. I de regionala kulturplanerna, lyfts vikten av att på olika sätt stödja den nutida konsten och tillgängliggöra den för medborgarna. Flera kommuner och regioner har, sedan Kultursamverkansmodellen infördes, tagit beslut om att följa enprocentsregeln. I de regionala kulturplanerna betonas ofta vikten av armlängds avstånd, det vill säga att kulturen ska vara en obunden kraft och stå fri från politiskt inflytande. Att studera enprocentsregelns tillämpning är också att studera hur begreppet armlängds avstånd används i praktiken. Detta har efterhand blivit allt tydligare och fler regioner och kommuner väljer

därför att formulera konstpolicy och riktlinjer om hur enprocentsregeln ska tillämpas.

En lång tid av ekonomisk tillväxt och därmed ökat byggande, kombinerat med ett ökat intresse för och kunskap om enprocentsregeln, gjorde att Konstnärsnämnden fick frågan från Sveriges konstkonsulenter om att göra en ny undersökning. Vad har hänt utifrån modellen sedan 2012? En delvis jämförande studie, men också en temperaturmätare på hur modellen mår och används idag.

I den här undersökningen har vi sett att diskussionen om enprocentsregelns tillämpning är fortsatt vital; ett tecken på ett pågående demokratiskt samtal och en professionell diskussion om offentlig konst och konstnärlig kvalitet. Jag vill rikta ett särskilt tack till de tjänstepersoner i Sveriges kommuner och regioner, som har tagit sig tid att svara på vår enkät. Utan er insats hade den här utredningen inte kunnat genomföras.

Konsten kan tala till alla sinnen och alla människor. Må den offentliga konsten fortsätta att röra, beröra och ibland även uppröra!

Anna Söderbäck

Direktör

Konstnärsnämnden

Sammanfattning

En hörnpelare för den statliga konstnärspolitiken är att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på sitt konstnärliga arbete. En annan pelare är att stimulera konstnärernas arbetsmarknad.

Konstnärlig gestaltning av offentlig miljö är en viktig del av konstnärers arbetsmarknad. Den finansieras inte bara via kultursektorns offentliga medel, utan också av byggsektorn, som har en betydligt större ekonomi.

Enprocentsregeln är ett verktyg för att långsiktigt skapa ett ekonomiskt utrymme för konstnärlig gestaltning vid planering och byggande av offentliga miljöer. Enprocentsregelns princip innebär att en procent av bygg- eller investeringsbudgeten för ett eller flera byggprojekt avsätts till konstnärlig gestaltning.

Konstnärsnämnden genomförde med stöd av Sveriges kommuner och regioner (SKR, tidigare SKL) en enkätundersökning av enprocentsregelns tillämpning i kommuner och landsting 2012. Upprinnelsen till att göra en ny enkätundersökning riktad till samma målgrupp, var en förfrågan till Konstnärsnämnden från regionala konstkonsulenter om samarbete. Konstnärsnämnden fann det intressant att belysa den aktuella situationen, dels med anledning

av att en byggboom skett i landet sedan 2012, och dels för att Kultursamverkansmodellen etablerats under samma period, vilket skapat en starkare position för regional kulturpolitik. Enkäten genomfördes under 2019 och uppgifterna som inhämtats baseras på verksamhetsåret 2018.

Föreliggande enkätundersökning visar att enprocentsregeln är ännu mer livskraftig än för sex år sedan. Användningen av principen om enprocent av bygginvesteringen till konst har ökat. Enprocentsregeln tillämpas som regel i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna. Det är inte så många fler kommuner som antagit regeln, men hanteringen av enprocentsregeln har fördjupats och utvecklats. Regionerna förmedlar kunskap och arrangerar seminarier för kommunerna, och kommuner stöttar också varandra i arbetet med att utveckla rutiner kring den offentliga konsten.

Men användandet av enprocentsregeln påverkas också av tillväxten. Utan tillväxt sker inga nybyggnationer, och knappt några om- eller tillbyggnader. Vad kan en kommun utan tillväxt göra för att ändå få ta del av nya offentliga verk och få en diskussion om offentlig konsts betydelse? I rapporten finns några olika förslag och tankar kring detta. Det börjar ofta med en inventering av vad och vilka aktörer som finns inom kommunens/regionens gränser. I nätverk och möten finns en grogrund för att idéer och samarbeten kan uppstå. Ekonomiska resurser kan samlas för att genomföra gestaltungsuppdrag. Ett fåtal kommuner och regioner har hittat former för att fondera eller överföra medel över budgetåren, medan andra har vittnat om att beslutade medel för ett konstprojekt dragits in vid nästkommande budgetår.

Byggboomen som pågått under hela 2010-talet och det utvecklade användandet av enprocentsregeln har inneburit ett ekonomiskt tillskott för de bild- och formkonstnärer som fått uppdrag. Föreningen Bildupphovsrätt i Sverige registrerade 4 744 nya offentliga verk,

inrapporterade av konstnärer, 2018. Det avser såväl gestaltungs-
uppdrag (platspecifik) som lös (omplaceringsbar) konst. Av de bild-
och formkonstnärer som erhöll individuell visningsersättning (IV)
2018 var 60 procent kvinnor. Kvinnornas andel har ökat under de
senaste 12 åren. Män har historiskt sett en större andel av högre
ersättningsnivåer i IV-systemet än kvinnor, men utvecklingen visar
att den skillnaden minskar.

Konstnärerna anlitas oftare i ett tidigare skede av byggprojekten.
I mer än hälften av svaren framgår att konstnärer deltar i plan- och
byggprocesser, vilket är en ökning med 20 procent i jämförelse med
2012.

Konstnärliga råd, en samverkansgrupp med representanter från
olika förvaltningar samt konstnärlig expertis, har blivit vanligt
förekommande. Hälften av råden är fast sammansatta och andra
sätts tillfälligt samman i samband med större byggprojekt. Råden
har förändrats från att ha varit en angelägenhet för kulturförvalt-
ning och kulturpolitiker till att andelen konstnärer, konstkonsulter,
arkitekter och ingenjörer ökat inom råden.

Den offentliga konsten måste förvaltas och skötas om. Det finns
överlag rutiner för registrering av konst, och i något mindre omfatt-
ning rutiner för inventering av konsten. Vad som ofta saknas eller är
oklart hur det ska gå till, är skötseln av den befintliga konsten. En
fjärdedel av regionerna och minst hälften av kommunerna har inte
avsatt medel för vård av den offentliga konsten.

Denna rapport har arbetats fram i samarbete med regionala
konstkonsulenter. Även Statens konstråd *Kunskapsnav offentlig
konst* har följt processen. Utifrån rapporten kommer Nätverket
för konstkonsulenter och Statens konstråd att arbeta vidare på ett
informationsmaterial riktat till konstnärer och beställare av konst.

Enkätresultat i siffror

- Svarefrekvensen på enkäten var 71 procent 2019 i jämförelse med 64 procent 2012.
- 70 procent av de kommuner som besvarat enkäten ger konstnärer gestaltungsuppdrag. 2012 var andelen 67. Av de regioner som besvarat enkäten 2019 ger 95 procent gestaltungsuppdrag till konstnärer.
- Inköp av lös konst görs i 68 procent av kommunerna och 100 procent av regionerna. 2012 var andelen densamma för kommunerna, men 91 procent för regionerna. 2018 inköptes lös konst för 54 mnkr.
- Enprocentsregeln tillämpas som regel i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna. Vanligast, i gruppen kommuner utan enprocentsregel, är att förhandling sker från fall till fall.
- Regeln omfattar i högre grad mer än bara nybyggnation. Ökningen gäller även ombyggnad (+ 17 procent), tillbyggnad (+ 4 procent) och yttre miljö (+ 12 procent).
- Andelen som menar att regeln är direkt knuten till aktuellt byggprojekt har minskat med 20 procent, till 64 procent. Andelen som uppger att medel fördelas på annat sätt har ökat med 18 procent, till 26 procent. Fondering av medel över åren har också ökat.
- Konstnärliga råd har ökat från 37 procent till 77 procent. Råden är i högre grad sammansatta av flera kompetenser, bl.a. konstnärer och konstkonsulter samt med större delaktighet av brukare.
- Andelen kommuner och regioner som har beslutat om konstpolicys eller riktlinjer har inte ökat.

- Tjänstepersoner motsvarande 280 årsverken arbetar med offentlig konst i landets kommuner och regioner.
- Kommuner och regioner anlitar till 70 procent extern expertis från konstnärsorganisationer, Statens konstråd etc. i arbetet med den offentliga konsten.
- Antalet gestaltningsuppdrag har ökat med 33 procent, från 300 till 400 mellan 2012 och 2018. Det totala beställningsbeloppet för gestaltningsuppdrag har ökat från 53 mnkr till 145 mnkr under de två jämförda åren.
- Nästan 500 konstnärer har fått gestaltningsuppdrag och minst lika många har fått skissuppdrag under 2018.
- Av de konstnärer som erhåller individuell visningsersättning för offentlig konst, var 60 procent kvinnor 2018 i jämförelse med 57 procent kvinnor 2012.
- Användningen av anbudsförfarande enligt Lagen om offentlig upphandling har fördubblats. Kommunerna har ökat användningen från 11 procent 2012 till 62 procent 2018. Regionernas användning av LOU är 83 procent 2018.
- I mer än hälften av svaren framgår att konstnärer deltar i plan- och byggprocesser, vilket är en ökning med 20 procent i jämförelse med 2012.
- Samtliga regioner och 88 procent av kommunerna har rutiner för registrering av offentlig konst.
- 88 procent av regionerna och 65 procent av kommunerna har rutiner för inventering av konst.
- En fjärdedel av regionerna och hälften av kommunerna har inte avsatt medel för vård av den offentliga konsten.

Kapitel 1

Inledning

Bakgrund och syfte

Den offentliga konsten på gator, torg och i offentliga byggnader har skapats mycket tack vare införandet av ”enprocentsregeln”. Den innebär att varje region och kommun, samt statliga myndigheter och bolag kan fatta beslut om att arbeta efter principen att avsätta en procent av investeringsbudgeten för ny-, om- och tillbyggnad av offentliga lokaler, till konstnärlig gestaltning.

I Konstnärsnämndens uppdrag ingår att främja möjligheterna för konstnärligt skapande i hela landet. Eftersom enprocentsregeln innebär en modell för hur medel kan tillföras kulturområdet från andra sektorer, är det av intresse att följa utvecklingen av dess etablering och användning.

Det här är en kartläggning av hur regeln tillämpades 2018, och därmed också en uppföljning av undersökningen som Konstnärsnämnden i samverkan med Statens konstråd genomförde 2012.

Syftet är att få ett kunskapsunderlag för hur det offentliga – stat, regioner och kommuner – kan skapa ekonomiskt utrymme för offentlig konst. Regionernas konstkonsulenter har uttryckt en önskan att arbeta mer strategiskt gentemot kommuner, genom

samverkan i arbetet med att skapa hållbara rutiner för tillämpning av enprocentsregeln.

Frågeställningar:

- Hur har arbetet med enprocentsregeln utvecklats mellan 2012 och 2018?
- Vilken betydelse, som inkomstkälla för konstnärer, har enprocentsregeln idag och på vilket sätt är konstnärerna delaktiga i processerna?
- Hur tillämpas regeln, och om den inte tillämpas, finns det andra metoder för att säkra förnyelse av beståndet av offentlig konst?
- Hur kan man arbeta med offentlig konst i en mindre kommun utan tillväxt?
- Finns det rutiner för att sköta den redan befintliga offentliga konsten?

Metod, samverkan och samråd

Rapportarbetet har genomförts som ett samarbetsprojekt mellan Konstnärsnämnden och Nätverket för regionala konstkonsulenter. Projektet startade med en förfrågan från Nätverket om att samarbeta om en uppföljning av den kartläggning av enprocentsregeln som Konstnärsnämnden genomförde 2012.

För projektet utsågs en arbetsgrupp bestående av utredare från Konstnärsnämnden och konstkonsulenter från sex regioner. Arbetsgruppen har bearbetat enkätfrågor, som är identiska med enkätfrågorna från 2012, och med tillägg av konstkonsulenternas särskilda frågeställningar.

Samråd om enkäten har skett med SKR, Sveriges kommuner och regioner¹, i enlighet med *Förordning om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från näringsidkare och kommuner* (SFS 1982:668). För distribution och insamling av enkäterna har marknadsundersökningsföretaget Ipsos anlåtats, som också kvalitets-säkrat och sammanställt enkätsvaren.

Samråd har skett med projektet *Kunskapsnav offentlig konst* vid Statens konstråd. Nätverket bestående av konstkonsulenter, Statens konstråd och Konstnärsnämnden kommer efter rapportens publicering att diskutera metoder för kunskapsspridning och kompetensförsörjning till olika målgrupper.

Sedan enkätsvaren presenterades av Ipsos i juni 2019, har arbetsgruppen fördjupat sig i vissa frågor och genomfört intervjuer med respondenter från regioner och kommuner för att kunna ge en fylligare bild än enbart det statistiska underlaget. Med stöd av föreningen Bildupphovsrätt i Sverige har fördelningen av uppdrag mellan män och kvinnor studerats. Dialogen med Ipsos har fortsatt under hela hösten för att kvalitetssäkra statistiken.

Enkätsvaren

Enkäten skickades ut till 304 mottagare i kommuner och regioner. Efter utskick, två mejlpåminnelser, telefonpåminnelse och några telefonintervjuer, erhöles 216 svar, vilket innebär en svarsfrekvens på 71 procent. Jämförelsevis var svarsfrekvensen 2012 64 procent.

Fältperioden pågick mellan 24 april och 19 juni 2019. Från juli till november inhämtades kompletterande information och genomfördes en kvalitetssäkring.

1. Fd SKL Sveriges kommuner och landsting

Avgränsningar

En utförlig beskrivning av tillkomsten av och det statliga förhållandet till enprocentsregeln finns i Konstnärsnämndens tidigare rapport *Ingen regel utan undantag*. I denna rapport finns en kortare historisk resumé i kapitel 2.

Rapporten utgår från de enkätsvar som kommit in från regioner och kommuner. I denna enkätundersökning har statliga verk eller institutioner inte ingått, men Statens konstråd har gjort en uppdatering av vad som skett vad gäller statliga insatser sedan 2013 i kapitel 3.

Begrepp

- *Konstnär* avser upphovspersoner och/eller utövare inom samtliga konstområden. Inom den nationella konstnärspolitiken avses konstnärer inom konstområdena ord, bild, form, musik, teater, dans och film. I den här rapporten används begreppet framför allt i samband med de personer som verkar inom bild- och formområdet.
- *Offentlig miljö* är miljöer som ägs eller används av det offentliga, dvs. stat, region eller kommun. Dessa miljöer planeras och byggs dock ofta i samverkan mellan offentlig och privat sektor.
- *Konstnärlig gestaltning* av offentlig miljö, avser i denna rapport den beställda offentliga konsten som är platsspecifik och placeras i eller i anslutning till en offentlig byggnad.
- *Lös konst* är inte platsspecifik, utan köps in för att placeras i någon offentlig byggnad, och kan omplaceras.
- *Konstnärliga råd* syftar på samverkansgrupper med representanter från olika förvaltningar samt konstnärlig expertis som arbetar fram förslag om konstnärliga gestaltungsuppdrag. Politiker kan ingå i råden. I texter som beskriver arbetet inom en kommun eller region, kan det konstnärliga rådet även ges andra

namn, såsom Samrådsgrupp för konst, Rådet för konstnärlig gestaltning etc.

- *Förvaltning av konst* avser rutiner för registrering och inventering samt skötsel av både fast och lös konst.
- *Gestaltad livsmiljö* är från 2018 ett nytt politikområde. Det utgår från perspektivet att arkitektur, form, design, offentlig konst och kulturarv är ett sammanhållet område, vilket i samverkan med andra samhälls- och politikområden samt i samverkan med näringslivet, formar människans livsmiljö. Eftersom det är ett begrepp har vi valt att i rapporten genomgående skriva Gestaltad livsmiljö med versal begynnelsebokstav.

Läsanvisning

Flera underrubriker återkommer i olika kapitel. Det beror på att frågorna har studerats utifrån olika perspektiv. I ett kapitel har jämförelser gjorts med enkätsvaren från 2012. Andra kapitel fokuserar på vissa frågor såsom riktlinjer, konstnärernas villkor och förvaltning av konst. Det finns också varsitt kapitel för kommuner respektive regioner.

Disposition

- I kapitel 2 tecknas enprocentsregelns historik fram till vår tid. Det finns mer att läsa om historien i Konstnärsnämndens rapport från 2013 *Ingen regel utan undantag*.
- I kapitel 3 sammanfattas statliga uppdrag, som berör enprocentsregeln, under perioden 2013–2019.
- I kapitel 4 görs jämförelser mellan enkätundersökningarna 2012 och 2018 vad avser utvalda frågor, samt redovisningar av vad som har hänt inom området under de sex år som förflutit.

- Kapitel 5 behandlar riktlinjer och hur arbetet med enprocentsregeln organiseras i regioner och kommuner. Förutom den kvantitativa enkätredovisning finns praktiska exempel från Karlstad om den administrativa gången för ett gestaltningsuppdrag samt hur ett konstnärligt råd kan arbeta. Här finns också exempel på hur kommuner kan agera i samverkan, hämtat från ett seminarium arrangerat av Fyrbodals kommunalförbund i Västra Götaland 2019.
- I kapitel 6 redovisas enkätsvaren från regionerna och diskuteras vilken roll regionen kan spela gentemot kommunerna.
- I kapitel 7 lyfts särskilt kommunernas arbete med enprocentsregeln fram och jämförelser görs mellan olika typer av kommuner (städer, pendlingskommuner, landsbygdskommuner etc.). Exempel ges på hur enprocentsregeln införts och utvecklats i Knivsta, Flen och Årjäng. En karta över vilka kommuner som besvarat enkäten och vilka kommuner som uppgivit att de ger uppdrag i konstnärlig gestaltning presenteras.
- Kapitel 8 beskriver bild- och formkonstnärernas roll i byggprojekten; när i processen deras kompetens tas i anspråk och hur de arvoderas. Det görs även en uppskattning av hur stor omsättningen är på gestaltnings- och skissuppdrag. Svaren från regioner och kommuner jämförs med uppgifter från Bildupphovsrätt i Sverige. Det strategiska arbete som genomförts i Finland, för att främja enprocentsregelns användning och stödja konstnärerna, beskrivs också.
- Kapitel 9 behandlar de rutiner som finns för förvaltning av offentlig konst och vilka insatser som görs för att höja kunskapsnivån kring tillsyn och skötsel av konsten.
- I kapitel 10 försöker vi besvara projektets frågeställningar samt samlar kommentarer och iakttagelser.

Kapitel 2

Detta har hänt ...

Den offentliga konsten, att ge alla människor tillgång till konst i deras vardagsmiljö, är en av hörnpelarna inom den nationella kulturpolitiken i Sverige.

Att bekosta god konst i parker och på allmänna platser var från början ett led i en folkbildande strävan. Idag handlar det snarast om att låta konsten bidra till en högre livskvalitet i bostadsområden, i skolor, på sjukhus, inom kollektivtrafiken och i andra sammanhang där människor vistas. Därmed hade ett par av kulturpolitikens grundläggande målsättningar infriats: medborgarperspektivet och delaktighetsmålet.

Redan på 1930-talet vidtogs olika åtgärder för att stimulera att god konst skulle göras tillgänglig för alla i högre grad än tidigare, samt för att mildra effekterna av den ekonomiska krisen för konstnärerna. I den utredning som låg till grund för enprocentsregelns införande i Sverige beskrivs hur USA, Tyskland, Belgien, Frankrike och Österrike tidigare hade genomfört satsningar på

att stärka konstnärernas villkor och möjligheter att tilldelas uppdrag vid byggande av offentliga miljöer.² Det förslag som i Sverige kom att kallas enprocentsregeln tillkom 1936 och beslutades av riksdagen året därpå.³ Beslutet omfattade även inrättandet av Statens konstråd, en myndighet som fick till uppgift att bl.a. se till att intentionerna med enprocentsregeln upprätthölls. Samma år, 1937, tillkom också Konstnärernas Riksorganisation som fick stor betydelse, bl.a. när det gällde att påverka utvecklingen av statens ansvar för den offentliga konsten.

Världspolitiken och krigsutbrottet 1939 förhindrade fullföljandet av konstprogrammet, som förts fram av ecklesiastikminister Artur Engberg. Enprocentsregeln kom att fungera i endast två år och att det skulle dröja ända tills 1947 innan programmet kunde återupptas och då under andra former.⁴ I stället för den ursprungliga idén med en procentandel av byggkostnader vid statlig byggnation ville riksdagen, främst av budgettekniska skäl, helt överge principen om en fast procentsats till konst och i stället lägga ett fast årligt anslag hos Statens konstråd.

Så vad återstår egentligen av enprocentsregeln år 2019? En regel som är en princip, eller snarast ett frivilligt åtagande, löst formulerad, tillfälligt stoppad av kriget och egentligen aldrig prövad i skarpt läge. Det konstiga är att principen har överlevt alla kriser och samhällsomvälvningar, som begrepp betraktad. Idag har den till och med stärkt sin ställning, inte minst som riktmärke för arbetet med den offentliga konsten hos kommuner och regioner, som vår undersökning visar. Hemligheten till detta kanske ligger i att det

2. Betänkande och förslag angående beredande av vidgade arbetsuppgifter för svenska konstnärer (SOU 1936:50).

3. Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av vidgade arbetsuppgifter för svenska konstnärer (1937:157).

4. Enda undantaget är ett statligt anslag 1945–46 för utsmyckningen av Kanslihuset i Gamla stan i Stockholm; dels för en annexbyggnad, dels utsmyckning av den runda innergården.

är ett ovanligt bra och insiktsfullt kulturpolitiskt förslag som inte enbart omfattar kulturområdet, utan även har ett stort mått av allmän samhällsutveckling i sig.

Konstnärspolitiska utredningen

I Konstnärsnämndens rapport från 2013 – *Ingen regel utan undantag* – behandlas historien fram till modern tid vad gäller enprocentsregeln och den offentliga konsten. Därefter har åtminstone två större utredningar ägnat sig åt frågan.

Regeringen tillsatte hösten 2016 en särskild utredning med uppdraget att göra en översyn av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksamma konstnärer. I sitt huvudbetänkande (ingen proposition har kommit från regeringen) *Konstnär – oavsett villkor?* (SOU 2018:23), som lämnades i mars 2018, går utredarna på samma linje som regeringen ger uttryck för i sin proposition om den gestaltade livsmiljön: Enprocentsregeln ska vara den princip som gäller vid offentligt byggande, men man kan tänka sig en viss flexibilitet och en anpassning ”till de förutsättningar som råder i enskilda projekt”.

Utredningen föreslog att Statens konstråd skulle få bättre möjligheter att hävda enprocentsnivån på konstnärliga satsningar i offentlig miljö, vilket var den ursprungliga målsättningen för verksamheten. Dessutom föreslogs att det i ägardirektiv till statliga fastighetsbolag ska skrivas in att de i sitt byggande ska tillämpa en enprocentsregel för offentlig konst.⁵

Gestaltad livsmiljö

2014 tillsattes en statlig utredning med uppdraget att göra en översyn av den nuvarande politiken för arkitektur, form och design samt föreslå en ny politik för området. I tilläggsdirektiv 2015, skulle utredningen också analysera och lämna förslag på ”hur arkitektur, form och designområdet i högre grad kan präglas av dialog och delaktighet samt bidra till en hållbar samhällsutveckling”.⁶ I betänkandet *Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design* (SOU 2015:88) utgår man från perspektivet att arkitektur, form och design är ett sammanhållet område som i samverkan med andra samhälls- och politikområden samt med näringslivet formar människans livsmiljö. Man lämnar bl.a. förslag till nya nationella mål, efterlyser höjd kompetens för upphandling av konst samt föreslår insatser för kunskap, kompetens och samverkan inom området.

I den efterföljande propositionen⁷ beslutades om ett huvudmål med följande lydelse:

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Detta ska ske bl.a. genom ett kvalitetstänkande i varje led (“...inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden”), ökad kunskap, tillgänglighet och en utvecklad samverkan mellan olika funktioner såväl inom som utom området. Detta gäller inte minst inom den offentliga upphandlingsverksamheten.

6. Dir 2014:69, 2015:24

7. Prop 2017/18:110

När det gäller enprocentsregeln ges Statens konstråd ett uppdrag 2018–2020 att, i samarbete med statliga fastighetsförvaltare, utarbeta metodstöd för hur man kan tillse att upp till en procent av budgeten för ett byggprojekt kan avsättas till bild- eller formgestaltning när staten bygger.

Detta betyder i klartext dels att enprocentsregeln fortsättningsvis ska hävdas, dels att mer pengar än idag måste avsättas för gestaltande konst i samband med statligt byggande. Det anslag som Statens konstråd får för ändamålet idag ”motsvarar en väsentligt lägre andel av statens byggkostnader, vilket i nuläget räcker till mindre enstaka projekt i de nya byggnader som uppförs av staten.”⁸

Det kan också innebära att nya modeller för en friare tillämpning av enprocentsregeln kan utarbetas av Statens konstråd. Detta, menar regeringen, kan leda till ett mera strategiskt arbete när det gäller etableringen av nya bebyggelseområden och det kan tjäna som inspiration och utveckling för kommuner och regioner i syfte att uppnå det politiska målet.

Kapitel 3

Statens insatser

Den offentliga konsten och enprocentsregeln har varit föremål för flera statliga utredningar och insatser under senare år.

Konst händer

2015 fick Statens konstråd och Statens kulturråd båda del av regeringsuppdraget *Äga rum*, som innebar att de två myndigheterna skulle initiera kulturverksamhet i vissa utvalda bostadsområden. Uppdraget för Statens konstråds del handlade om offentlig konst i miljonprogramsområden. *Konst händer* innebar ett samarbete med professionella konstnärer, lokala samarbetspartners och boende i de aktuella områdena. Syftet var att med konstens hjälp ”stärka fysiska, konstnärliga och sociala kvaliteter i miljonprogrammets områden.” Arbetet kom att fokuseras på brukares delaktighet i konstnärlig gestaltning i bostadsområdena. Sammanlagt 15 projekt genomfördes över hela landet.

Myndigheten för Kulturanalys har utvärderat regeringsuppdragets båda delar och redogör i rapporten *Kultur i demokratins tjänst* (Kulturanalys Rapport 2019:2) för sina slutsatser.

En intressant positiv effekt som påvisas i Kulturanalys rapport är ”det omvända beställarsystemet”. Det innebär att initiativet till en önskan om ett konstverk i ett bestämt bostadsområde i första hand kom från det lokala civilsamhället och inte från fastighetsägarna. Det var i hög grad de boende och det lokalt aktiva föreningslivet, som fick bestämma vilken plats i området som skulle stå i centrum och vilken typ av situation konstverket skulle gestalta. Bland de slutsatser som drogs när projektet utvärderades fanns dels att intresset för konst – generellt sett – är stort, dels att ett reellt medborgarinflytande går att kombinera med hög kvalitet.⁹

Kunskapsnav offentlig konst

I regleringsbrevet för 2018 fick Statens konstråd i uppdrag att 2018–2020 ”verka för stärkt kunskapsutveckling inom området offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer”. En del i detta uppdrag, kallat *Kunskapsnav offentlig konst*, har varit de olika samarbeten som Statens konstråd gått in i för att stärka kommuner och regioner i arbetet med offentlig konst, och som också finns beskrivet i enkätsvar i denna undersökning. Ett annat har varit projektet *Konst i stadsutvecklingen*, som innebär stöd i processen att integrera offentlig konst i ett redan planerat byggprojekt.

Uppdrag inom Gestaltad livsmiljö

De statliga insatserna för att stärka och utveckla området konstnärlig gestaltning av gemensamma miljöer har varit betydande

9. *Kultur i demokratins tjänst* (Kulturanalys Rapport 2019:2)

under senare år. En grund för dessa insatser är det nya politikområdet *Gestaltad livsmiljö*. Uppdragen för *Gestaltad livsmiljö* har givits till bl.a. Boverket, Statens centrum för arkitektur och design, Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet, för att arbeta med frågorna i samverkan. Boverket fick samordningsansvaret och har bl.a. i uppgift att vägleda statliga myndigheter, regioner och kommuner, samt stärka de statliga myndigheternas samarbete för att kunna möta aktuella samhällsutmaningar som klimatförändringar och segregation. Politiken för gestaltad livsmiljö är nära sammanflätad med FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling och särskilt mål 11 i Agenda 2030 som behandlar långsiktigt hållbar stads- och samhällsutveckling.

I Statens konstråds uppdrag ingår bl.a. att utveckla tillämpningen av enprocentsregeln när staten bygger.

Kapitel 4

Jämförelse mellan 2012 och 2018

Kommuner och regioner, 2012 och 2018.

Några grundläggande frågor har varit gemensamma för enkäterna till kommuner och regioner 2012 respektive 2018. I det här avsnittet görs en övergripande genomgång av samtliga svar, och vad som är skillnaden mellan åren, för kommuner och regioner sammantaget.

Vid en första anblick verkar skillnaderna mellan 2012 och 2018 inte vara så stora vad gäller tillämpningen av enprocentsregeln. Vid närmre granskning märks dock att regeln tillämpas mer utvecklat

idag än för sex år sedan, framför allt vad gäller omfattning och riktlinjer för arbetet. Enprocentsregeln tillämpas 2018 som en regel i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna. Andelen konstnärliga råd har ökat från 37 till 77 procent totalt.

Uppdrag om konstnärlig gestaltning

En central fråga i bägge enkäterna, var om kommuner och regioner över huvud taget arbetar med att ge konstnärer gestaltningssuppdrag i offentlig miljö, oavsett om enprocentsregeln tillämpas eller ej. Procentuellt har andelen kommuner som anlitar konstnärer för sådana uppdrag ökat från 67 till 70 procent. I antal räknat är ökningen 18 kommuner. Alla regioner som besvarat enkäten 2018 (19 av 21 regioner), utom en, arbetar med konstnärlig gestaltning av offentlig miljö. Region Sörmland anger att man ska börja arbeta med gestaltningssuppdrag 2020.

Inköp av lös konst

Regioner och kommuner handlade lös konst för 54 mnkr 2018

Lös konst är ett begrepp för konstverk som går att flytta mellan olika lokaler. Till skillnad från platsspecifik konst skapas lös konst inte för en särskild fastighet.

2012 gjordes regelbundna inköp av konstverk i 68 procent av kommunerna och 91 procent av regionerna. 2018 är andelen bland kommunerna densamma och alla regioner som deltog i undersökningen (19 av totalt 21) gör inköp av konst till offentliga lokaler.

I undersökningen 2018 har kommuner respektive regioner gjort inköp av lös konst för en lika stor summa; 27 miljoner kronor vardera. I enkäten 2012 efterfrågades inte summan.

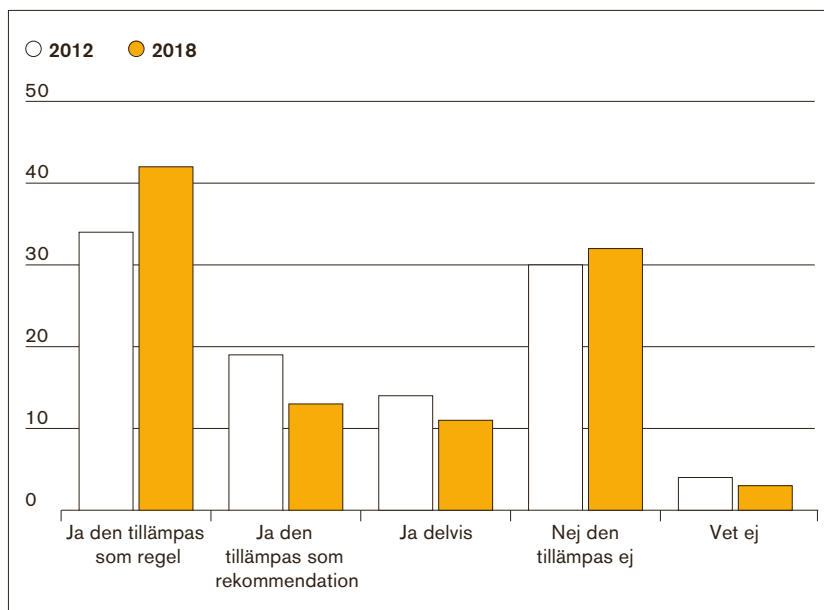
Regel eller rekommendation?

Enprocentsregeln tillämpas som en regel i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna.

Diagram 1 beskriver skillnaden mellan 2012 och 2018 totalt, kommuner och regioner tillsammans.

Diagram 1

Hur tillämpas enprocentsregeln? (PROCENT)

Här finns en tydlig tendens att enprocentsregeln tillämpas mer som en regel numera, medan mer vagt formulerade åtaganden som ”rekommendation” eller ”delvis” har minskat. En del kommuner och regioner kan ha beslutat att tillämpa regeln, men den procent som ska avsättas för ändamålet kan bytas ut mot en halv, eller till och med en ”0,4-procentsregel”.

Det är samtidigt något fler som svarar att enprocentsregeln inte tillämpas. Ett vanligt skäl till detta är att nybyggnationer sker så sällan att man inte är beredd på hur sådana kan kopplas till en konstnärlig gestaltning. Det kan vara ett politiskt beslut att inte anta regeln. Ibland finns äldre beslut om tillämpningen av enprocentsregeln, men av olika skäl har den aldrig kommit till användning.

En tredjedel av respondenterna har svarat att man inte tillämpar enprocentsregeln alls. Endast tio kommuner har svarat att man varken tillämpar regeln eller har något annat sätt att ge konstnärliga gestaltungsuppdrag. Vanligast, i gruppen utan enprocentsregel, är att förhandling sker från fall till fall.

Andra tillämpningar är fast anslag per år, att projektmedel eller – i enstaka fall – att donationsmedel används. En del kommuner befinner sig i processen där beslut om tillämpning av enprocentsregeln är taget, men resurser för ett genomförande saknas.

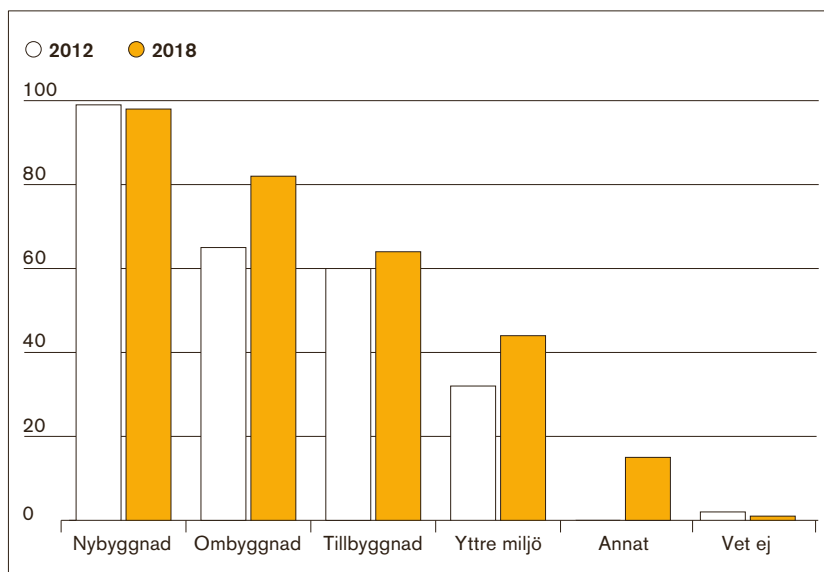
Endast 10 procent av de som tillämpar regeln kan avsätta medel i en fond mellan budgetåren.

Nybyggnation med mera

Resultatet visar en tydlig tendens att enprocentsregeln kommit att omfatta mer än nybyggnation. Ökningen gäller såväl ombyggnad, tillbyggnad som yttre miljö. Störst är skillnaden för ombyggnad, där tillämpningen av regeln ökat med 17 procent. Enprocentsregelns användning har också ökat med 12 procent för ändringar i den yttre miljön.

Diagram 2

Vad omfattar enprocentsregeln? (PROCENT)

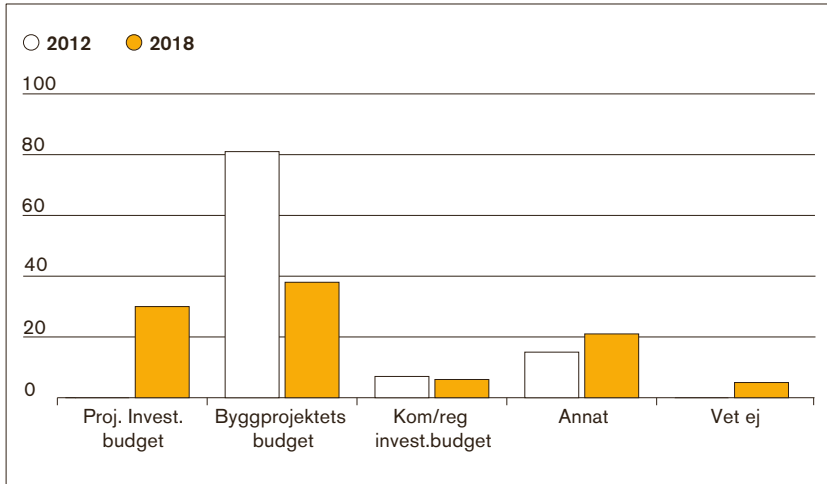
I kommentarsfältet "Annat" finns några tillägg som torg, rondeller och kajplatser; alla exempel på yttre miljö. Region Dalarna och Region Skåne har en zonindelning för olika områden, där vissa, vanligen publika, zoner tilldelas mer pengar till konst än andra. Region Uppsala har lagt till att regeln även omfattar förhyrda lokaler.

Beräkning av enprocentsregeln

Diagram 3

Enprocentsregeln beräknas på ... (PROCENT)

I enkäten från 2012 gjordes bara en uppdelning mellan det enskilda byggprojektets budget (81 procent) och kommunens investeringsbudget (7 procent). I enkäten 2018 har alternativet *hela projektets* investeringsbudget lagts till. Det inkluderar kostnaderna för planeringen i dess olika faser. 30 procent av regioner och kommuner baserar enprocentsregeln på projektets investeringsbudget och 38 procent på enbart byggprojektets budget. Det är något färre andelar som baserar beräkningen på kommunens/regionens hela investeringsbudget.

Andelen ”annat” har ökat från 15 till 21 procent. Här följer några lokala intressanta tillvägagångssätt:

- I Knivsta beräknas en procent av projektets första politiskt beslutade budget. Blir projektet väsentligt dyrare, så att nivån för gestaltningen understiger 0,5 procent, görs en ny beräkning.

- I Sölvesborg beräknas enprocentsregeln på genomförda investeringar.¹⁰ Medlen kan ackumuleras till nästa byggprojekt. Det vanligaste är dock att ekonomin låses årsvis. Det gör att om ett projekt övergår till nästa år, tillfaller pengarna ett annat projekt.
- Från Göteborgs stad svarar man att den enligt kommunens riktlinjer ska beräknas på den beslutade byggkostnaden, men att alla bolag och förvaltningar gör olika beräkningar.
- Uppsala kommun bygger sin budget på ett mellanting mellan kommunens skattefinansierade investeringar och kommunens investeringar i både skattefinansierade och avgiftsfinansierade verksamheter. Det ger kommunen möjlighet att göra gestaltningskonst i offentliga lokaler, och även ge tillskott i bostadsbolagens byggnationer.

I flera enkätsvar kan utläsas att kulturadministratörerna kan ha svårt att ha insyn i vilken kostnad beräkningen baseras på.

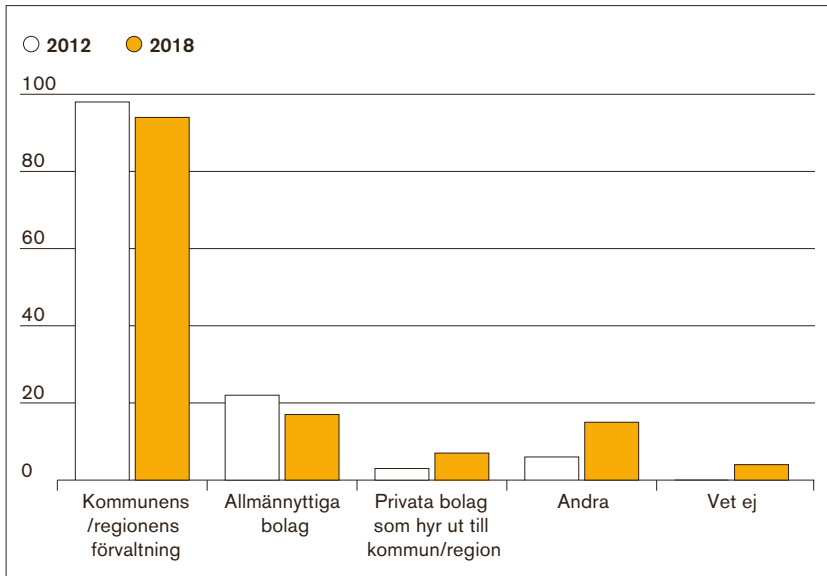
Vilka berörs av regeln?

Lite förvånande är att andelen förvaltningar och allmännyttiga bolag som omfattas av enprocentsregeln har minskat. Däremot har andelen privata bolag, som hyr ut till den offentliga sektorn, och tillämpar regeln ökat från 3 till 7 procent. Förändringen visar bl.a. att det blivit vanligare att privata bolag bygger och hyr ut åt det offentliga. Den kan också indikera en insikt om att konsten är en god investering för en bättre miljö.

10. Uppgiften bygger på enkätsvaret från Sölvesborg, som inkom i maj 2019 före diskussionen blossade upp i kommunen om stöd till samtidskonst eller ej. I det öppna svaret skriver respondenten att förvaltningen fått i uppdrag av politikerna "att utreda ett borttagande av det procentuella konstutsmyckningskravet vid nyinvesteringar i byggnader".

Diagram 4

Vilka omfattas av enprocentsregeln? (PROCENT)

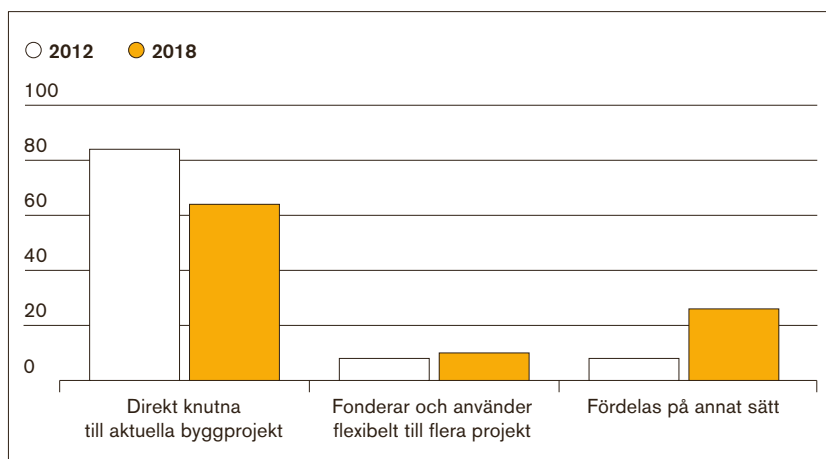

I kommentarerna till frågan framkommer att de allmännyttiga bolagen inte har samma skarpa ”ska-krav” som förvaltningarna, men att många av bolagen ändå har en ambition att tillämpa enprocentsregeln, av samma skäl som de privata bolagen.

Vara kommun skriver att med markanvisningar följer en förbindelse att investera minst en procent av priset för marken i konstnärlig gestaltning i det färdiga projektet. Sundbyberg skriver motsvarande, att för externa parter ska offentlig konst finnas med i exploateringsavtalen.

Hur medlen förvaltas och fördelas

2018 minskade andelen som angav att enprocentsregeln knöts till aktuellt projekt från 84 till 64 procent. Det är kommunerna som står för den stora förändringen.

Diagram 5*Hur fördelas medlen? (PROCENT)*

Kommuner som fonderar medel har ökat från 5 till 11 procent. En fjärdedel, 26 procent, uppgav att pengarna fördelas på annat sätt. Av de fria svaren under ”fördelas på annat sätt” är det ändå vanligast att enprocentsregeln knyts till aktuella byggprojekt, varför den stapeln för 2018 egentligen borde vara högre än den är. Återkommande bland de öppna svaren är att det prioriteras och beslutas från fall till fall, och kan betalas av olika förvaltningar/avdelningar, det vill säga att regeln inte tillämpas fullt ut.

Men det finns också många olika versioner av hur medlen fördelas inom kommunerna. Ibland kan det röra en beräkning för flera byggprojekt under ett år. I Ljungby redovisas kostnaderna för konstprojekten på den förvaltning som är ansvarig för respektive byggprojekt. Där avsätter också kultur- och fritidsnämnden investeringsmedel om 100 tkr för offentlig konstnärlig gestaltning. Medlen sparas mellan budgetåren och används för att kunna komplettera beslutade gestaltningsprojekt.

I Halmstad utgår man från en flerårsplan, där ett antal bygg- och infrastrukturprojekt prioriteras.

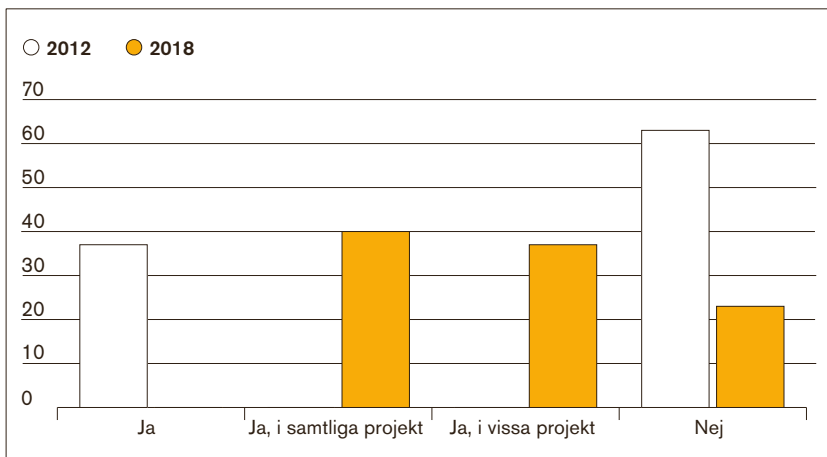
Undantag från enprocentsregeln görs på sina håll för projekt av övervägande teknisk karaktär. Exempelvis ventilationsrenoveringar, stambyten, tillgänglighetsanpassningar och liknande, samt byggnader där allmänheten inte har tillträde. Andra kommuner/regioner gör enprocentsberäkningen även här, och fonderar medlen för att användas till större konstnärliga gestaltningar.

Ökning av konstnärliga råd

Andelen konstnärliga råd har ökat kraftigt sedan Konstnärsnämndens senaste undersökning. Det gäller både bland kommuner och regioner. 2012 svarade totalt 37 procent att de hade ett råd, för 2018 är motsvarande siffra 77 procent.

Diagram 6

Finns ett konstnärligt råd eller motsvarande samrådsgrupp? (PROCENT)

Flertalet kommuner som arbetar med offentlig konst har tagit hjälp av s.k. konstnärliga råd, där relevant kompetens ingår. 74 procent av responderande kommuner anger att det finns ett konstnärligt råd i

organisationen för offentlig konst. Ungefär hälften av dessa kommuner använder råden i samtliga projekt, resten av kommunerna i vissa projekt.

Även i regionerna kan man se en stor ökning av organiserade fasta konstnärliga råd. Uppgifterna från 2012 och 2018 bygger på svar från 19 regioner. 2012 fanns bara konstnärliga råd i sex regioner. 2018 har de ökat till 11 fasta råd i samtliga projekt, och sex råd som träffas för vissa projekt.

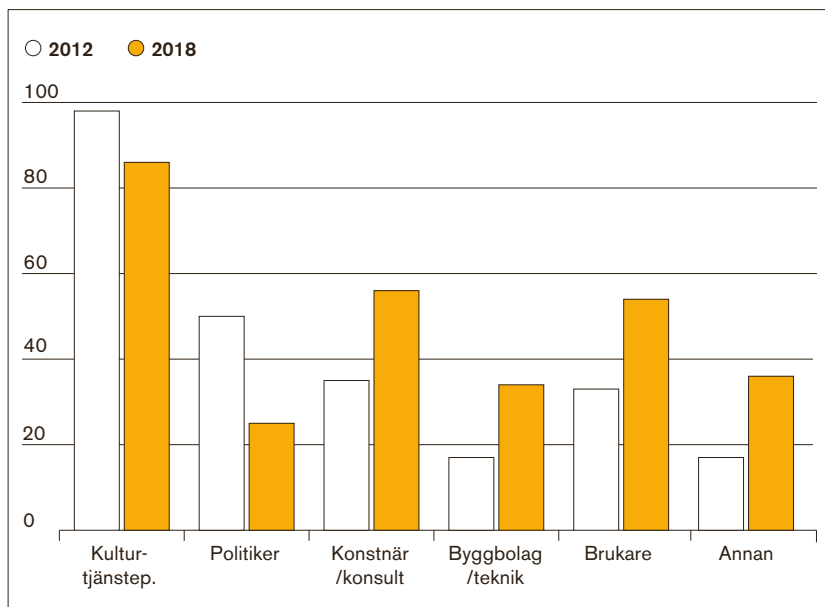
Rådens sammansättning

Råden är inte bara fler, de har också förändrats en hel del till sin sammansättning. Från att i större utsträckning ha varit en angelägenhet för kulturförvaltning och politiker, har andelen konstnärer, konstkonsulter, tjänstepersoner från byggbolag, teknisk förvaltning och brukare ökat. Arkitekter av flera slag ingår som regel i grupperna.

Politiker ingår inte i de regionala råden 2018 men de återfinns i 29 procent av kommunernas råd. Konstnär och/eller konstkonsult finns i 52 procent av kommunernas råd och i 78 procent av de regionala råden. Brukare är vanligare i de regionala råden, 82 procent, men finns också i hälften av de kommunala råden. De konstnärliga råden finns även beskrivna i kapitel 5 och 7, utifrån olika aspekter.

Diagram 7

Vilka ingår i råden? (PROCENT)

Synpunkter till enkäten 2018

Enkäten 2018 gav respondenterna möjligheter att formulera sina kommentarer om enkäten avslutningsvis. Flera kritiserar att delar av enkäten bara omfattar ett utvalt år; kanske var det ett helt konstfritt år i vissa kommuner, på grund av att man just avslutat ett större projekt eller tillfälligtvis satsat på annat än offentlig konst.

Två dominerande intryck stannar kvar när man läst kommentarerna. Det ena är ett stort engagemang med att revidera eller formulera en konstpolicy, formerna för enprocentsregeln är inte helt klara. Det andra är att det i flera kommuner finns stora svårigheter att etablera regeln permanent. En del av förklaringen kan vara otillräckliga ekonomiska medel. Det finns många vittnesmål om hur ingen eller för liten budget äventyrar arbetet med offentlig konst.

Ser man på vård och skötsel av den offentliga konsten är läget det samma. En enda kommun, Värnamo, redovisar en skötselplan som även omfattar regelbunden rengöring av den offentliga konst som är placerad utomhus.

Men det finns ljuspunkter. I flera kommentarer önskas en breddning av hela enprocentsregeln, att det inte bara ska omfatta enskilda konstverk, utan vara en integrerad del i stadsplaneringen. Regionerna i allmänhet och konstkonsulenterna i synnerhet, har fått stor betydelse när det gäller att stötta och inspirera, svara på frågor och lotsa rätt bland myndigheterna. Samarbete över alla möjliga gränser växer, både inom kommunerna och över kommun- och länsgränser. Statens konstråd driver flera projekt i syfte att utveckla kompetens och samverkansmöjligheter. Nätverk bildas, kollegor inspirerar varandra – den positiva bilden kan också utläsas i kommentarerna.

Kapitel 5

Styr- dokument

Vad kommunerna och regionerna vill med den offentliga konsten

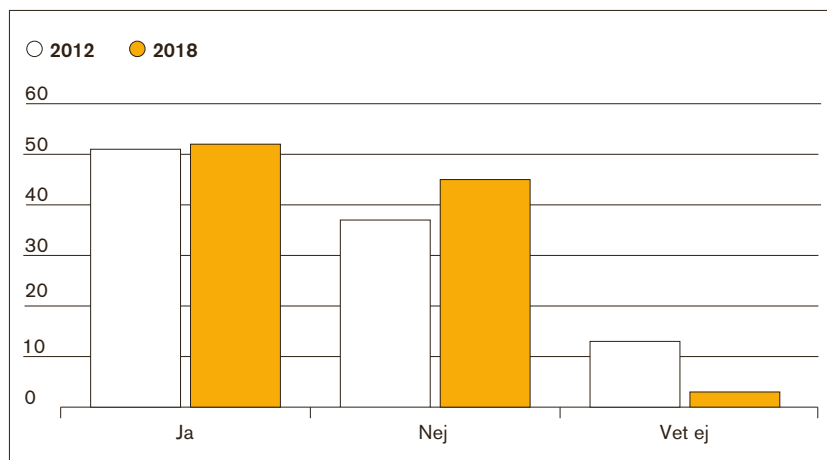
Konstnärsnämndens rapport från 2013 *Ingen regel utan undantag* slår fast att den gamla enprocentsregeln inte bara lever, utan till och med verkar ha blivit mer livskraftig och viktig med åren. Denna vilja uttrycks bland annat i de kommunala och regionala riktlinjer och bestämmelser som i många fall formulerats som politiska dokument som behandlar bild- och formkonst i allmänhet och den offentliga konsten i synnerhet. Statusen på dessa inriktningsdokument är relativt hög. De är ofta formulerade som riktlinjer, vilket i den kommunala hierarkin ofta betyder ”övergripande styrdokument”. Besluten och ansvaret ligger inte sällan hos fullmäktige eller kommunstyrelse och på nämndnivå är det oftast kultur- och fritidsnämnd (eller motsvarande) som beslutar. På många håll finns konstnärliga råd, ibland med beslutsbefogenhet, med sakkunskap både när det gäller bild- och formkonst samt byggteknik. Stoltheten över det som idag finns på plats i bostadsområden, parker, olika

offentliga inrättningar och på gator och torg är stor. Flera av policydokumenten innehåller bilder och beskrivningar av konstverken, liksom vittnesmål om konstens betydelse i den offentliga miljön.

I regional verksamhet utgör sjukvården en stor del. Planeringen av konsten inom vården är speciell och kräver noggrann planering. På t.ex. ett sjukhus är både fast och lös konst ännu viktigare än i friska människors vardagsmiljö. Därför är sjukhusens konstprogram i regel mycket omfattande och detaljrika.

Diagram 8

Finns det en konstpolicy/riktlinjer för konstnärlig gestaltning? (%)

Mer än hälften av respondenterna har uppgivit att de har en konstpolicy eller motsvarande. Andelen ser inte ut att ha ökat nämnvärt, men det finns en större medvetenhet om det finns riktlinjer för konsten eller ej. 2012 svarade betydligt fler ”vet ej” på frågan.

Var tas besluten?

Det är kommun- respektive regionstyrelse, och i sista hand fullmäktige som ansvarar för budgeten som helhet, men det är i de flesta

fall på nämnd- och förvaltningsnivå som fördelning och prioritering görs. På nämndnivå är kulturnämnden, eller motsvarande, inblandad i flertalet fall. Inom regional förvaltning ingår kulturen ofta i avdelningen för regional utveckling. Kulturplaner anpassas till den regionala utvecklingsstrategin och att kultur ingår i begreppet samhällsbyggnad blir allt vanligare både inom kommuner och regioner. I övrigt ligger besluten hos den eller de nämnder som beställt projektet.

Vilka förvaltningar verkställer besluten?

Såväl 2012 som 2018 är det förvaltningar, som hanterar kultur samt andra frågor som fritid och bildning, som vanligen verkställer besluten. Andelen har ökat från 57 till 65 procent. Samhällsbyggnadsförvaltningars ansvar för offentlig konst och enprocentsregeln har också ökat, från 5 till 21 procent. Konstnärliga råd med tjänstepersoner från flera förvaltningar som verkställer besluten utgör 2018 23 procent. De flesta fria svaren redovisar olika former av samverkan mellan kultur- och teknik-, park- och byggnadsförvaltningar.

Konstansvarige i Sundbyberg beskriver hur ansvaret fördelas i processen:

Ansvaret för konst är fördelat mellan olika nämnder i staden. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för placering av de verk som ingår i stadens konstsamling. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar även för att vara rådgivande vid framtagande av konst för offentliga platser liksom bostads- och andra bebyggelseområden. Stadsmiljö- och tekniska nämnden ansvarar för drift och tar även fram egna gestaltningar i det offentliga rummet. Stadsledningskontoret (kommunstyrelsen) ansvarar för avtalsskrivning med externa byggaktörer för att säkerställa enprocentsregeln.

I den offentliga konstens tjänst

I kommunerna arbetar uppskattningsvis 270 tjänstepersoner med den offentliga konsten på olika sätt, allt från organisering, planering, registrering till vård av konsten. Omräknat i hela tjänster rör det sig om ca 210 årsverken. I regionerna är motsvarande uppgift ca 80 tjänstepersoner, och som omräknat i hela tjänster motsvarar 70 årsverken¹¹.

De som arbetar med den offentliga konsten är konsulenter, konstintendenter, kulturesekreterare och kultursamordnare, konstkonsulter, handläggare, utvecklare, projektsamordnare, strateger och koordinators samt en och annan konstpedagog.

I kommuner utan fackkunskap och egen kompetens får verksamhetschefen inom ansvarig förvaltning ta ett stort ansvar. Problemet är att alla dessa tjänstepersoner arbetar med en mängd projekt och ärenden, som kan ligga ganska långt ifrån den offentliga konsten. I enkätsvaren anges ofta att det inte finns någon särskild person med ansvar enbart för konsten, här och var arbetar man med konst ”i mån av tid”. Ansvar delas ofta av flera, inte bara inom konst- och kultursfären, utan även inom samhällsbyggnad, fritid, byggbolag etc. De kommuner som har egna konstmuseer har dock extra kompetens inom räckhåll.

De konstnärliga råden

För att etablera en samsyn och koordinera insatserna har de konstnärliga råden kring offentlig miljö och konstnärlig gestaltning uppstått.

Andelen kommuner och regioner som har konstnärliga råd eller motsvarande i sin organisation för att hantera frågor om gestaltning i offentlig miljö har fördubblats sedan 2012, då frågan bara kunde

11. Bygger på enkätsvar från 198 respondenter.

besvaras med ja/nej, vilket kan vara en förklaring till den kraftiga ökningen. De som 2018 svarar ”Ja, i samtliga projekt” har en fast organisation för vilka som ska ingå i råden. Bland de som svarar ”Ja, i vissa projekt” uppger flera att sammansättningen kan vara tillfällig och bero på projektets karaktär och placering.

De konstnärliga råden ser ut att ha förändrats en hel del sedan förra mätningen (se diagram 7, s. 37). Arvoderade bild- och formkonstnärer eller konstkonsulter ingår 2018 i mer än hälften av råden, liksom brukare inom aktuellt projekt (personal, elever, boende etc.). Positivt är också att de allmännyttiga bygg- och bostadsbolagen ofta deltar i det förberedande arbetet.

Fler har angivit ”annan” person/funktion 2018. Det är i de flesta fall förtydliganden av vilka som ingår i rådet. Arkitekt; stadsarkitekt, landskapsarkitekt, inredningsarkitekt. I Uppsala kommun deltar stadsarkitekten om projekten har en budget på över 600 tkr. I Sandviken finns ett nybildat råd med sakkunniga: stadsarkitekt, stadsträdgårdsmästare och konstkonsult. I Ulricehamn har varje projekt en jury där hälften har konstnärlig utbildning eller kompetens och den andra hälften är brukare, byggledare och andra.

I råden finns en bred kompetens som sträcker sig utanför kulturområdet. Men det finns också exempel på råd som enbart består av teknik- och/eller byggexpertis, eller enbart kultur- och konstexpertis. I två fall anges trädgårdsmästarexpertis, vilket verkar rimligt med tanke på att offentlig konst ofta placeras i eller i närheten av offentliga parker eller trädgårdar. Civilsamhället i form av konst- och/eller kulturföreningar är sällsynt förekommande i de öppna svaren. Däremot skriver Uppsala kommun att de arbetar mycket med medborgardialoger: ”... det utgör en stor och viktig del i våra projekt, både före och under processen”.

Rådet för konstnärlig gestaltning i Karlstad

Intervju med Karin Karlsson och Ingela Wessmark, Karlstad

I Karlstad togs beslut om enprocentsregeln 2008, och började gälla 2009. Det var bra att det fanns tid till förberedelsearbetet så att organisation och dokument fanns på plats innan starten. När enprocentsregeln beslutades gick tre förvaltningar; kultur- och fritid, stadsbyggnads- och teknik- och fastighetsförvaltningen ihop och arbetade mot samma mål. Det är en fördel att medlen ligger inom teknik- och fastighetsförvaltningen, och det är där besluten tas. Kulturförvaltningen behöver inte strida för att få till de konstnärliga gestaltningarna, och det är ingen diskussion var kostnaderna ska ligga.

2009 bildades Rådet för konstnärlig gestaltning och ordförandeskapet bestämdes tillhöra kultur- och fritidsförvaltningen. Utöver representanter från de tre nämnda förvaltningarna ingår tre externa medlemmar med kompetens inom konstområdet och en extern medlem med kompetens inom stadsplanering. De externa sitter fyra år och går omlott, så vartannat år rekryteras ny kompetens. Karlstad kommuns projektledare för konst har ingen rösträtt i rådet och kan därför stå fri i dialog med konstnärer och andra parter som berörs av rådets beslut.

Valberedningen består av direktörerna för de tre förvaltningarna. De föreslår nya representanter till teknik- och fastighetsnämndens arbetsutskott, som i sin tur fattar beslut.¹²

Extern expertis i gestaltungsfrågor

Mer än 70 procent av respondenterna uppger att de varit i kontakt med extern expertis i sitt arbete med den offentliga konsten. Kommunerna har i första hand vänt sig till sin region, oftast till konstkonsulenten, för att få råd och inspiration i sitt arbete. Många

12. Intervju med företrädare för kultur- och fritidsförvaltningen i Karlstad kommun 2019-11-10

uppper också Statens konstråd som extern samarbetspart. Flera kommuner ingår i olika projekt som Statens konstråd driver, bl.a. för att öka kunskapen kring arbete med offentlig konst. Konst- och konstnärsorganisationerna fungerar också när det gäller externt stöd, liksom privata konstkonserter. Man söker även stöd och hjälp hos kolleger i andra regioner och kommuner, och bildar ibland nätverk för just detta ändamål. Enskilda konstnärer, museer och konstinstitutioner är också viktiga kunskapskällor.

Kommunal samverkan i Fyrbodal

Fyrbodals kommunalförbund är ett av fyra kommunalförbund i Region Västra Götaland. Förbundet är en samarbetsorganisation för 14 kommuner i nordvästra Götaland och har en rådgivande funktion med uppgift att föra in ny kunskap och nya idéer i de kommunala organisationerna. Detta möjliggör utvecklingsåtgärder som kommunerna inte skulle kunna genomföra var för sig. I rapporten *Ingen regel utan undantag* från 2013, behandlades bl.a. det arbete som organiserades genom kommunalförbundet Fyrbodal.

Under åren 2007–2012 drev kommunalförbundet projektet *Offentlig miljö som konstform*. Projektet finansierades av kommunerna, kommunalförbundet, regionen samt med ett stimulansbidrag från Framtidens kultur¹³. Ett viktigt redskap i utvecklingsarbetet var framtagandet av styrdokumentet *Offentlig miljö som konstform – Fyrbodalsmodellen*. Styrdokumentet sammanställdes i samarbete mellan de 14 kommunerna. Dokumentet är ett ramverk för hur kommunerna ska arbeta med gestaltningen av den offentliga miljön, med det övergripande målet att skapa funktionella och stimulerande offentliga rum.

13. Statlig stiftelse, verksam 1994–2011, med uppgift att stödja långsiktiga och nyskapande kulturprojekt.

En gång om året sedan projektet drog igång har kommunalförbundet arrangerat kunskapshöjande seminarier om offentlig gestaltning. Seminariet 2019 hade temat *Den offentliga konsten i samhällsbygget* och tog upp frågor som gestaltad livsmiljö, samsarbetsmodeller mellan olika förvaltningar, regionens stöd till kommunerna och en lektion i Lagen om offentlig upphandling. Seminarierna är välbesökta och riktar sig både till politiker och tjänstepersoner i området. Under 2019/20 gjorde *Nätverkstan kultur i Göteborg*¹⁴ en uppföljning av hur styrdokumentet används¹⁵. Enligt Nätverkstans preliminära resultat hade flertalet kommuner skrivit på styrdokumentet 2013, men att det finns flera faktorer som gör att det är svårt att följa uppsatta regelverk.

14. Resurscentrum för konstnärlig och kulturell verksamhet i Göteborg.

15. *Att eftersträva skönhet och transparens. Hur gick det med Fyrbodalsmodellen?* Jesper Eng och David Karlsson, Nätverkstan Kultur, 2020

Kapitel 6

Regioner

Regionernas arbete med enprocentsregeln

Alla regioner som svarat (19 av 21) utom en region, gav konstnärer offentliga gestaltungsuppdrag 2018. Huvuddelen använder enprocentsregeln som en regel, en region använder den som en rekommendation. Fyra regioner har svarat att man tillämpar den delvis, och använder en annan procentsats. Två regioner har svarat att man inte tillämpar den utan har ett annat arbetssätt. Dessa är Region Värmland och Region Skåne. Det visar sig dock att båda dessa regioner förhåller sig till enprocentsregelns principer, men med ett annat regelverk och andra rutiner.

Region Värmland tillämpar ett fast belopp per kvadratmeter (m²):

Enligt politiskt beslut är ett vägledande belopp för konstnärlig gestaltning för närvarande 150 kr/m² uppvärmd area vid nybyggnation och 75 kr/m² uppvärmd area vid ombyggnation. Vid ny- och ombyggnation utreds behovet för konstnärlig gestaltning av konsthandläggare i samråd med Regionfastigheter.

Region Skåne tillämpar en ”dialog- och behovsmodell” för att identifiera och fastställa storleken på bygginvesteringskostnaden för den konstnärliga gestaltningen. Enligt modellen ska aktuella projektledare för byggarbetet, verksamhetsansvarig samt konstnärlig projektledare ta följande faktorer i beaktande:

- Politiska visioner, beslut och byggperiodens tidslängd.
- Verksamhetskontext – hänsyn till omfattning ska tas till prioriterade grupper som psykiatri, barn och unga samt onkologi.
- Arkitekturens förutsättningar – hänsyn ska tas till den beslutade zonindelningen.
- Vid val av platser och omfattning av fast konstnärlig gestaltning tillämpas följande zonindelning:
  - Zon 1, de offentliga rummen avser exempelvis entréområde, centralkorridor, husfasad och utemiljö.
  - Zon 2, de semi-offentliga rummen avser exempelvis väntrum, innergårdar och huvudkorridor.
  - Zon 3, patient- och personalnära rum avser exempelvis korridor, mottagnings- och vådrum samt medarbetarytor.¹⁶

Även Region Dalarna tillämpar zonindelning för publika områden: ”En del zoner får mer pengar än andra. Publika områden, entréer, barnavdelningar och palliativ vård, väntrum och publika stråk prioriteras. Alla områden får konst, men med olika prioriteringar.”

Alla regioner uppger att den konstnärliga gestaltningen omfattar regionens fastighetsbestånd. Tre regioner uppger också att den tillämpas hos privata bolag som hyr ut till regionen.

Vad omfattar regeln?

I alla regioner tillämpas enprocentsregeln alltid vid nybyggnation och oftast vid ombyggnation, beroende på byggprojektets storlek. Region Uppsala skriver att regeln också gäller vid byggnationer av lokaler som regionen hyr.

Konstnärlig gestaltning i yttre miljö uppges vara mindre vanligt, men görs i samband med byggnation av entréer och innergårdar till vårdinstitutioner.

Beräkning av regeln

De flesta regioner baserar beräkningen av enprocentsregeln på projektets totala investeringsbudget. Ett fåtal räknar på byggprojektets budget och ännu färre på regionens totala investeringsbudget. Andra räknesystem finns.

Region Dalarna beskriver det som säkert är ett problem för flera regioner och kommuner; att om projektet pågår över ett årsskifte, kan de avsatta medlen tillfalla ett annat projekt under år ett. Enheten Bild och form vid Region Dalarna arbetar för att få till bättre rutiner, så att inte arbetet flyttas fram eller stannar upp.

I Region Sörmland är konstverksamheten anslagsfinansierad. Anslaget består av ett fast anslag för verksamhet och underhåll, samt en rörlig del som bygger på enprocentsregeln. Den senare används endast för inköp av konst och utplaceringskostnader. Dess storlek avgörs årligen i samband med regionens budget- och uppdragsprocess och beräknas som en procent av investeringsvärdet för ny- och ombyggnation aktuellt år. Riktlinjerna för konsthanteringen antogs 2011 i landstinget¹⁷, men landstinget/regionen har sedan 2006 bara arbetat med lös konst. Men regionen meddelar att det nu kommer att ändras och från och med 2020 kommer de även att upphandla byggnadsanknuten konst.

17. Landstinget Sörmland, dnr LS-LED11-410

Konstpolicy/riktlinjer

Riktlinjer eller konstpolicy finns i alla svarande regioner utom två.

Nedan följer ett exempel på arbetet med att ta fram en konstpolicy. Den är från Region Kalmar län och har blivit uppmärksammas och varit till hjälp för andra, inte minst för kommunerna i regionen.

Konstpolicy och riktlinjer för offentlig konst i Kalmar län, 2014

av Anneli Berglund, Region Kalmar

Det hela startade tio år tidigare med en enkätundersökning till kommuner och landsting om hantering av offentlig konst. En referensgrupp bildades 2004 där konstkonsulenten, konstnärer samt representanter från region, konstinstitutioner och kommun. Gruppen genomförde en behovsinventering genom möten med förvaltningar, konstnärer och skolor i regionen. Utifrån detta togs ett förslag till konststrategi fram.

Strategin innehöll förslag om att synliggöra konsten och konstnärer i regionen, att införa enprocentsregeln i både landsting och kommuner, att vara transparenta vid konstinköp, att skapa konstnärresidens i regionen samt att starta utbildningar/kurser för konstnärligt utövande. Konststrategin antogs av Regionförbundets styrelse 2009, som gav kansliet i uppdrag att arbeta med frågorna och främst ta fram en policy och riktlinjer för offentlig konst för Kalmar län.

För att ta fram en konstpolicy och riktlinjer intervjuades ett stort antal konstnärer, föreningar och tjänstepersoner från olika förvaltningar, även utanför regionen. Samtal fördes med Statens konstråd, SKR, Bildupphovsrätt i Sverige och Konstnärernas Riksorganisation. Under tiden genomfördes workshops i inköp av konst, registrering av samlingar, förvaring, upphovsrätt och upphandling för tjänstepersoner i kommuner och landsting. Efter en remissrunda antog Regionförbundets styrelse konstpolicy och riktlinjer för offentlig konst 2014.

Framgångsfaktorerna med en politiskt beslutad regional policy för offentlig konst har varit många. Region Kalmar län och de flesta kommunerna i länet följer nu enprocentsregeln och den är inskriven i regionens kulturplan. Många kommuner och regioner i Sverige använder Region Kalmar läns konstpolicy som en bas för att skriva egna policies och riktlinjer, vilket inneburit att regionen och dess konstnärer har synliggjorts i landet. Den har även underlättat arbetet med återkommande diskussioner om offentlig konst i kommunerna. Även konstnärer har nytta av policyn när de ska skriva kontrakt eller diskutera den konstnärliga processen vid framtagning av offentliga gestaltningar.¹⁸

Beslut och förvaltning

Besluten tas ofta i regionstyrelse eller regionfullmäktige. I tre fall är det regionens fastighetsbolag som beslutar. De förvaltningar som arbetar med frågorna är till lika delar fastighets-, kultur- eller förvaltningar för regional utveckling.

Dialog- och behovsmodell i Region Skåne

Interju med Nils Magnus Sköld, Region Skåne

I Region Skåne finns konsthandläggaren på Regionfastigheter, efter en omorganisation 2017. I arbetet ingår anskaffning av såväl fast som lös konst, samt Region Skånes konstsamling. I varje byggprojekt är handläggaren sakkunnig i rollen som ”projektledare konst”, ombud i avtal med konstnärerna och projektleder arbetet med konstnärlig gestaltning från strategiskt arbete till överlämning till fastighetsdrift. För varje projekt görs en strategi och handlingsplan. Det är en del av bygginvesteringens totala budget

18. Text av Anneli Berglund, konstkonsulent i Region Kalmar län

och beslutas av regionfullmäktige eller regionstyrelsen. För varje nytt projekt gör handläggaren en utredning och är i dialog med byggbolaget och verksamheterna. Utredningen måste förhålla sig till *Regionstyrelsens riktlinjer för fast konstnärlig gestaltning, Planeringsprinciper vid ny- och ombyggnad av vårdfastigheter i Region Skåne* samt SKR:s *Fullt flexibelt – Flexibilitet och generalitet i sjukhusbyggnader*. Generellt avsätts en-två procent per år. 2018 fanns inga gestaltungsuppdrag, men däremot 20 skissuppdrag. 2019 projekteras 11 större konstnärliga gestaltningar, och en gestaltning har slutförts under året. I Region Skåne finns inget fast sammansatt konstråd, utan varje projekt hanteras för sig och handläggs i samråd med byggprojekt och aktuell verksamhet utifrån den strategi och handlingsplan som konsthandläggaren tar fram. Modellen har funnits sedan 2016 och formerna utvecklas efter hand.¹⁹

Regionernas roll gentemot kommunerna

Regionerna har en viktig uppgift i genomförandet av enprocentsregeln i kommunerna. De är sambandscentral och kunskapskälla till stöd för kommuner inom regionen. I regionernas kulturplaner nämns deras ambitioner att arbeta med kunskapsöverföring i frågor om enprocentsregeln, offentlig konst och upphandlingsförfarande, samt det nya politikområdet Gestaltad livsmiljö. Behovet av stöd, kunskap och goda exempel är stort.

I tider av kärv ekonomi och sociala utmaningar kan regionens arbete ha stor relevans för att stärka kommunerna med resurser som inte finns lokalt. Till exempel efterfrågas konstnärlig kompetens, nätverk inom området, inspiration, metodarbete, riktlinjer, policys och förvaltning. I ekonomiskt kärva tider stärks viljan till

19. Intervju med konsthandläggare Nils Magnus Sköld, Regionfastigheter Region Skåne 2019-10-28

samarbete, vilket kan möjliggöra utveckling för alla. Nya arbetssätt och idéer utvecklas gemensamt.

I vissa fall kan ett tillfälligt performativt offentligt verk göra minst lika stor påverkan på en plats och ett samhälle, som ett mer beständigt fysiskt verk. Att arbeta med tillfällig offentlig konst kan ibland vara det som gör att en mindre bemedlad kommun får möjlighet att arbeta med offentlig konst. Här har regionen, genom sitt främjandeuppdrag, möjligheter att visa på goda exempel och bistå med kunskap och metoder.

Regionernas roll gentemot konstnärerna

Regionerna kan stärka konstnärerna genom fortbildning inom det mycket specifika område som den offentliga konsten utgör. Det kan vara svårt för konstnärerna att ta kostnaden för kompetensutveckling.

Regionen kan också ta rollen som kunskapsförmedlare avseende vad konstnärlig kompetens är och vad en konstnär kan tillföra i ett större samhällsperspektiv. De frågorna blir allt viktigare då politikområdet Gestaltad livsmiljö, med hållbara livsmiljöer för alla, ska genomföras.

Det är viktigt att i samklang med de nationella kulturpolitiska målen se till att den konstnärliga friheten hålls högt och att den offentliga konsten inte används som medel för något annat syfte. Kultursamverkansmodellen är ett forum för samverkan mellan de offentliga nivåerna, där dessa frågor finns på agendan. Genom att samla kompetens på olika plan inom kommun, region och stat kan frågan om den konstnärliga friheten och den offentliga konsten hållas levande.

Kapitel 7

Kommuner

Svarsfrekvensen från kommuner har ökat med 6 procent jämfört med undersökningen 2012, från 178 till 197 svar (av totalt 290 kommuner). Särskilt märkbart är att större städer uppvisat den bästa svarsfrekvensen, samt att fler svar har inkommit från glesbygdskommuner och kommuner i glesbefolkade regioner än vid det förra tillfället. Beskrivningarna i den här delen av rapporten berör mindre kommuner, med eller utan större tillväxt.

Några jämförelser mellan olika kommuntyper

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har gjort en kommungruppsindelning på 10 olika grupper utifrån invånarantal, kommuner i tät- eller glesbefolkade områden etc. Vi använder oss av SKR:s kommungruppsindelning som gällde 2011–2016, eftersom den också gällde i Konstnärsnämndens förra undersökning från 2012.

SKR:s kommungruppsindelning från 2017 och framåt är något enklare. Huvudprincipen för den nya indelningen är storlek på tätort, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Men för att se statistiska förändringar utgår jämförelserna alltså från kommungruppsindelningen 2011.

Kommungruppsindelningen från 2011 ser ut som följer:

Huvudgrupp	Kommungrupp	Mottagare	Svarande i antal	Svarande i procent
A. Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder Stockholm, Göteborg och Malmö	3	3	100
	Förortskommuner till storstad	38	24	63
B. Större städer och kommuner nära större stad	Större stad 50 000 – 200 000 invånare	31	26	84
	Förortskommun till större städer	22	16	73
	Pendlingskommuner Mer än 40 procent pendlar till arbete i annan kommun	51	34	67
C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Turism- och besöksnäringkommuner Kommuner med stort antal gästnätter och stort antal fritidshus	20	10	50
	Varuproducerande kommuner Minst 34 procent av befolkningen arbetar inom tillverkning, utvinning, energi, miljö eller byggverksamhet	54	37	68
	Kommuner i tätbefolkad region Mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.	35	26	74
	Glesbygdskommuner Tätortsgrad under 70 procent samt mindre än åtta invånare per km ²	20	11	55
	Kommuner i glesbefolkad region Mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.	16	10	62
Summa		290	197	68

För att kunna göra en djupare analys av olika kommuntypers förutsättningar, behöver fler faktorer läggas samman. Det är en forskningsuppgift som vi inte har haft möjlighet att arbeta med inom det här uppdraget.

Vi har använt oss av kommungruppsindelningen i några olika frågor. Den första handlar om vilka kommuner som ger konstnärer gestaltungsuppdrag.

Kommunkarta över gestaltungsuppdrag

I bilaga 1 finns en karta som visar vilka kommuner som besvarat enkäten, och vilka kommuner som regelbundet ger uppdrag i konstnärlig gestaltning. En sådan kartbild finns även i Konstnärsnämndens tidigare rapport *Ingen regel utan undantag*, så jämförelser kan göras mellan åren 2012 och 2018. Då som nu är vi väl medvetna om att enkäten av olika skäl inte blivit besvarad av alla kommuner som arbetar med konst i offentlig miljö. Kartbilden fokuserar inte på enprocentsregeln eftersom även andra modeller förekommer för gestaltungsuppdrag till bild- och formkonstnärer.

Kartbilden visar

- vilka kommuner som ger konstnärer gestaltungsuppdrag,
- vilka kommuner som inte arbetar med konstnärliga gestaltungsuppdrag,
- vilka kommuner som inte besvarat enkäten,
- samt vilka som svarat att de inte vet hur det förhåller sig.

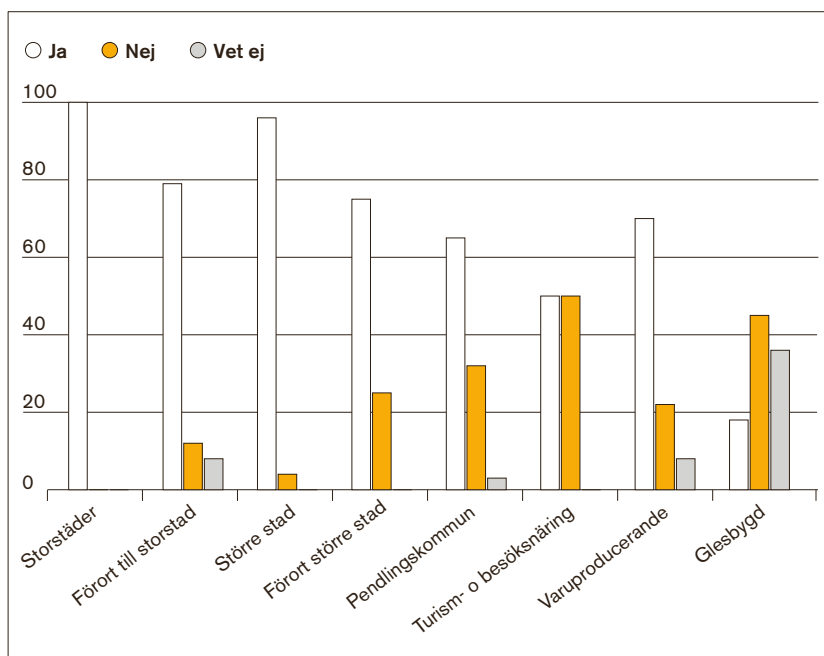
Storstadsregionerna redovisas separat.

I jämförelse med 2012 har antalet som ger konstnärer gestaltungsuppdrag ökat med 18 kommuner. Det fanns 2012 ett bälte av obesvarade och nej-besvarare från nordvästra hörnet av Västra Götaland och snett upp över Svealand, men där har kartan nu blivit gul – dvs. fler kommuner arbetar med offentlig konst. Väster-

norrland är också mycket gulare. Storstäderna är bara tre – Malmö, Göteborg och Stockholm – och deras svar blir därför tongivande i statistiken. Det saknas en hel del svar ifrån storstädernas förortskommuner, vilket gör att resultaten inte blir statistiskt korrekta.

Diagram 9

Ger ni konstnärliga gestaltungsuppdrag? (PROCENT)

Av de 197 kommuner som besvarat enkäten ger 70 procent konstnärer gestaltungsuppdrag i offentliga miljöer. 23 procent har svarat nej, och 7 procent vet inte.

Det är naturligtvis så att förekomsten av gestaltungsuppdrag är förknippad med områden i tillväxt. I storstäder och större städer ges gestaltungsuppdrag till 100 procent. Intressant är att uppdrag till konstnärer även ges i kommuner i glesbefolkad region. I hälften av

de kommuner som bygger på turism och besöksnäring ges gestaltungsuppdrag.

Ger ni uppdrag i konstnärlig gestaltning?

Se karta i bilaga 1, sidan 113

Införande och arbetssätt för enprocentsregeln i Knivsta

av kulturstrateg Jon Hulander, Knivsta

Knivsta är en ung och växande kommun som ligger mitt emellan Sigtuna och Uppsala. Idag har kommunen drygt 18 000 invånare och räknar med att växa till ca 25 000 invånare år 2025 och att en ökande andel av befolkningen kommer att arbeta i Knivsta.

I Knivsta har enprocentsregeln funnits sedan 2004. Efter drygt tio år hade dock bara en handfull uppdrag genomförts och rutiner saknades, gestaltungsuppdrag var beroende av tillfälligheter – ”att någon kom ihåg konsten”. Inför en intensiv byggperiod uppkom därför uppdraget att skapa just rutiner och bättre förutsättningar för konsten i kommunen 2017/18. Att enprocentsregeln redan fanns beslutad var en styrka, men det behövdes ändå en hel del dialog på politisk nivå innan det föreslagna konstprogrammet för kommunen kunde beslutas. Den stora knäckfrågan var att skapa trygghet kring ekonomin och viktigt för processen var att ha ekonomiefens sakkunskap i möten med nämnden.

Ett förvaltningsövergripande konstråd²⁰ med ansvar för utformningen av konstprogrammet har tillsats för att ge gestaltungs- uppdragen och konsten bra förutsättningar. Knivstas konstråd utgörs av representanter från kultur och fritid, stadsbyggnads

20. Ett konstnärligt råd

kontoret, park och natur, kommunalt fastighetsbolag samt externa konstskunniga. Varje medlem i rådet representerar först och främst sitt verksamhetsperspektiv i förhållande till konsten.

En viktig förutsättning, eller möjlighet, för Knivsta kommuns arbete med enprocentsregeln är uppdelningen mellan å ena sidan Knivsta kommun och å andra sidan det kommunala fastighetsbolaget Kommunfastigheter i Knivsta AB. Båda parterna är del av kommunkoncernen, och omfattas av enprocentsregeln men har separata ekonomier. För att både få till platsspecifik konst i samband med nybyggnationer och möjliggöra en rörlighet – att kunna placera konst i befintliga lokaler (som saknar konst) delas enprocentspengen i två delar. En del (0,6%) ligger i respektive bygg- eller renoveringsprojekts budget och går till gestaltningsuppdrag och den andra delen (0,4%) finns i Knivsta kommuns årliga investeringsmedel som en samlad pott för investeringar till kommunens konstsamling.

Ser man till förutsättningar på individ- eller funktionsnivå som varit viktiga för processen i Knivsta kan det sammanfattas så här:

- Konstansvarig tjänsteperson med ett tydligt uppdrag att ta fram nya rutiner för kommunens arbete med konst samt tydligt uppdrag från närmaste chef att göra konsten till en prioriterad fråga.
- Politisk vilja.
- En pragmatisk och lösningsfokuserad byggprojektchef på det kommunala fastighetsbolaget.
- En ekonomichef som kan förtydliga och förklara den ekonomiska kontexten och även långsiktigt budgetera för kommande kostnader för t.ex. underhåll, tjänst, förråd med mera kopplade till satsningar på konst.

- En tydlig delegationsordning och ansvarsfördelning – vem som finansierar, gör och ansvarar för vad.
- Tips, stöd och råd från grannkommuner och regionens konstkonsulent.

Samverkan över förvaltningsgränser

Det primära uppdraget och målet har varit att hitta samverkansformer mellan det kommunala fastighetsbolaget och kultur- och fritidskontoret. Det har lyckats bra och det finns nu en ekonomisk och praktisk modell som parterna känner sig trygga med.

En utmaning som kvarstår är att få ut kännedom om enprocentsregeln, det nya konstprogrammet och rutinerna till samtliga delar inom kommunens förvaltning. Vissa kontor har hört av sig och varit nyfikna på hur konsten kan kombineras med deras område. Men det finns också tillfällen, särskilt när många byggprojekt ska genomföras samtidigt, då konsten missats eller kommit in väldigt sent. De projekt som inte kommit till konstansvarigs kännedom har då fallit bort.

Finansieringsmodell

På många vis är den ekonomiska modell som tagits fram en framgångsrik lösning för Knivsta kommun. Den har skapat både konst inom ramen för olika byggprojekt samt utökat kommunens konstsamling med ca 150 verk sedan sommaren 2018.

Dock, för att arbete med konsten ska kunna bedrivas, både gestaltningar och inköp av lös konst, krävs bygg- eller renoveringsprojekt. Det är det som genererar budget. Baksidan av det är såklart att de år med färre eller inga projekt blir helt utan budget för arbete med konst. Möjligheten att ha framförhållning när det gäller bemanning och övriga resurser är beroende av samordning och minst lika god framförhållning från byggprojektens sida.

Gestaltad livsmiljö

Knivsta knyter på många vis an till visionerna i regeringens politik för Gestaltad livsmiljö. Allt från att bygga offentliga byggnader i trä med höga miljö- och hållbarhetskrav till krav på arkitekturens kvalitet och utformning. Flera av de offentliga byggnader som uppförts i Knivsta de senaste åren har fått både nationell och internationell uppmärksamhet för dessa och andra kvaliteter. Dessutom har det kommunala exploateringsbolaget sedan ett par år tillbaka en person anställd som gestaltningsansvarig med uppdrag att bevaka frågan om Gestaltad livsmiljö i stadsutvecklingen.

I ett sammanhang där det finns en uttalad vilja att bygga och skapa förutsättningar för den moderna småstaden blir satsningar på konsten ett viktigt och naturligt lager att lägga till i den utvecklingen. Det konstprogram som kommunen arbetar efter nu omfattar dock enbart kommunala byggprojekt och renoveringar. När det kommer till offentliga platser utomhus, samarbeten med externa entreprenörer och byggherrar, konst i bostadsområden eller på landsbygden med mera finns det utvecklingspotential och steg att ta.

Konstnärlig kvalitet och konstnärens roll

I det arbete som hittills hunnit bedrivas, efter att de nya rutinerna för enprocentsregeln antogs, kan man se två huvudsakliga ”hot” mot den konstnärliga friheten och i förlängningen möjligen kvaliteten. Det första: Det kommunala fastighetsbolaget ser gärna att den konst de äger och tar hand om är tekniskt okomplicerad och i behov av så lite underhåll som möjligt. Dels av ekonomiska skäl, men också med tanke på hur organisationen är uppbyggd – det finns ingen med särskild kompetens att sköta om och drifta konstverk.

Det andra: verksamheterna som får konst uppförd i sina lokaler har ofta väldigt tydliga idéer om vad som fungerar och inte. Vissa

konstnärliga uttryck, ibland färger eller material, bedöms som icke förenliga med den verksamhet som bedrivs och sätter redan tidigt vissa begränsningar för konstnärens uppdrag. Begränsningar som i sin tur är nödvändiga och kanske till och med uppskattade av konstnärerna. Alla inblandade vill i regel att konsten ska vara något positivt, något som tillför och stärker en plats, inte gör den osäker, otrygg eller på annat sätt problematisk. Konstrådets uppgift är att bevaka både verksamhetens och konstnärens/konstverkets behov under processen. Sen, även om man har en lyckad och bra process, så syns den konstnärliga kvaliteten förhoppningsvis allra tydligast i hur verket fungerar i sin ”vardag” ihop med verksamheten.²¹

Tillämpning av enprocentsregeln

Av de 151 kommuner som besvarat frågan om hur enprocentregeln tillämpas, använder 41 procent den som en regel och 13 procent som en rekommendation. 9 procent uppger att de arbetar med ett annat procentmål – allt från 0,4 till 2 procent. 33 procent tillämpar inte regeln och 3 procent har ingen uppgift.

Det är inte alla storstäder som tillämpar enprocentsregeln, även om de ger konstnärer många gestaltningsuppdrag. I diagram 10 framgår att en av storstäderna bara har enprocentsregeln som rekommendation. En annan svarar att regeln används, men tillämpas olika av alla förvaltningar. Slående är också att bara 30 procent av de inrapporterade förortskommunerna till storstäder tillämpar enprocentsregeln, medan motsvarande uppgift för förortskommuner till större städer är 50 procent.

Av kommuner med turism- och besöksnäring tillämpas regeln till 40 procent, medan resterande 60 procent inte tillämpar den alls.

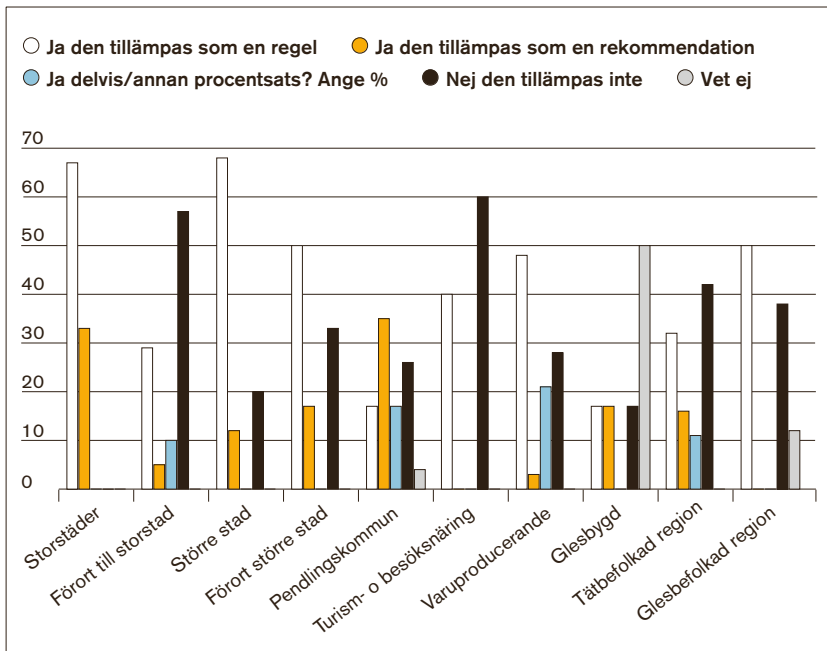

I gruppen kommuner i glesbefolkade regioner tillämpas den i hälften av kommunerna, medan den är mindre använd eller inte tillämpas alls i glesbygdskommuner. Statistiken fluktuerar en del eftersom den bryts ner i så små grupper som t.ex. 10 svarande av 20 möjliga inom kommuner med turism- och besöksnäring.

Om vi ser till vilken kommuntyp som svarar vad, blir bilden följande:

Diagram 10

Tillämpas enprocentsregeln? (PROCENT)

Att återinföra enprocentsregeln i Flen

Intervju med konsthandläggare Karin Ögren, Flen

Flen ligger i hjärtat av Sörmland, nära till städer som Katrineholm och Eskilstuna, och på en timmes tågresa når man Stockholm.

Flen har 17 000 invånare, och växer mycket långsamt. En stor del av befolkningen är äldre och har bott länge i kommunen. På flera håll i kommunen pågår ortsutveckling genom organisationen Hela Sverige ska leva. Inom Flens kommun finns flera gamla bruksorter, slott och lantbruk och tidigare en köping med militär historik.

Under sommaren fördubblas nästan befolkningen.

Kulturenheten i Flen driver bland annat biblioteken och Konstgalleriet i Hälleforsnäs. Enprocentsregeln har funnits tidigare, men togs bort på grund av besparingar för några år sedan. Nu arbetar kulturenheten på att återinrätta den. Till hjälp har man tagit Statens konstråd, som i satsningen ”Första gången – steget vidare” vill stärka kommuner i arbetet med offentlig konst. Med stöd av en konsult från Statens konstråd har en samverkansgrupp/konstnärligt råd startats. Gruppen är sammansatt av en konstkonsult och kulturchef från kulturenheten, samt tjänstepersoner från samhällsbyggnad, kommunfastigheter och socialförvaltning. I första hand arbetar man för att skapa en samsyn inom gruppen, med insikt om att man genom förvaltningsövergripande arbete kan planera bättre genom att belysa ett område från olika perspektiv. Nästa steg är att inom sina förvaltningar sprida information om vikten av offentlig konst och vad den kan göra för en bättre livsmiljö för medborgarna. Kulturenheten arbetar nu med att ta fram ett styrdokument som ska diskuteras i gruppen och sedan föras vidare till kommunfullmäktige för beslut. Kulturenheten hoppas att enprocentsregeln ska kunna inrättas under 2020. Förutom enprocentsregeln för ny-, och i viss mån om- och tillbyggnad, hoppas man kunna fondera mindre summor från om- och tillbyggnader för att använda dem till konstnärlig gestaltning på andra platser i kommunen. För närvarande finns 100 000 kr/år

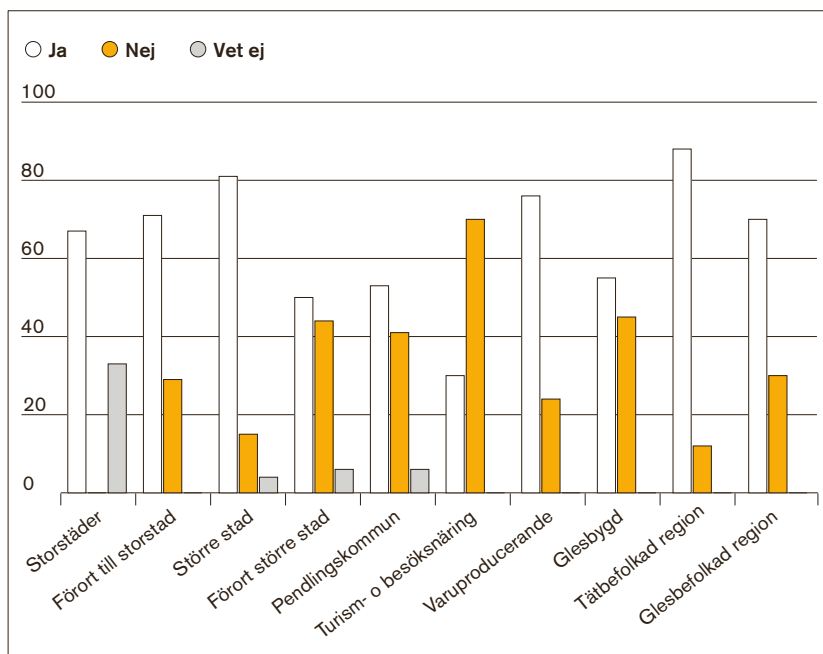
avsatt, som används till konstnärlig gestaltning på förskolor och skolor.²²

Inköp av lös konst i olika kommuntyper

Även om kommunen inte fördelar gestaltungsuppdrag eller tillämpar enprocentsregeln, är det vanligt att man köper in lös konst, som placeras i offentliga lokaler. 68 procent av kommunerna gör det, 30 procent gör det inte, 2 procent vet inte. Det är vanligare i alla kommuntyper, utom inom kommuner med turism och besöksnäring, att medel finns avsatta för konstinköp.

Diagram 11

Inköp av lös konst (PROCENT)

22. Intervju med konsthandläggare Karin Ögren, Flens kommun 2019-11-18

Årjäng införde enprocentsregeln 2019

Intervju med arbetsgrupp i Årjäng

Årjängs kommun ligger i Värmland. Kommunen är belägen vid gränsen till Norge och Västra Götalands län, på vägen mellan Karlstad och Oslo. Invånarantalet är ca 10 000 och enligt SKR:s klassificering är det en landsbygdskommun.

Årjängs kommun beslutade i februari 2019, att införa enprocentsregeln. Den ska gälla vid all ny-, om- och tillbyggnad. Offentlig konst ska hanteras på samma sätt som inköp av andra offentliga varor och tjänster. Det förutsätter riktlinjer för inköpen och kompetens på området. Samhällsbyggnadsavdelningen får ansvar och budget för underhåll, medan kultur- och fritidsförvaltningen ska se till att den hanteras, renoveras och sköts på rätt sätt. Kultur- och fritidsförvaltningen medverkar vid upphandling och ser till att konstverken får rätt omvårdnad och tillsyn genom att upprätta skötselplaner. När Årjängs kommun väljer att lägga ut byggandet på privata exploatörer och entreprenörer ska kommunen redan tidigt i processen och genom avtal ange enprocentsregeln som ett krav.²³

Sedan 2006 har medel till offentlig konst avsatts, från början varje och senare vartannat år; vilket var en bidragande orsak till att beslutet om enprocentsregeln kom till. Beslutet 2019 innebär ett samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsavdelningen. Införandet av regeln tar mycket tid och arbete innan rutiner har skapats. Många avvägningar och frågeställningar uppstår på vägen: Håller regeln även om politikerna byts ut? Håller skrivningarna över tid? Hur ska arbetet gå till i praktiken? Vad beräknas enprocentsregeln på – vilken investering? Hur arbetar vi med principen om armlängds avstånd?

Kulturutvecklare, fastighetsingenjör och samhällsbyggnadschef har deltagit i en utbildning arrangerad av Kunskapsnav offentlig konst/Statens konstråd i samarbete med Region Värmland. Det har varit en värdefull kunskapsgrund för det fortsatta arbetet. Nu ska arbetsgruppen göra ett förslag om hur samarbetet ska etableras, så att arbetssättet håller över tid och inte enbart knyts till en drivande person. Det finns för närvarande ingen konstnär i organisationen, men det finns en vilja att arbeta med konstnärer och konstnärlig kompetens framöver. Gruppen funderar över ansvarsfördelning och tydligare kontroll av vilken budget som avsätts till uppdraget, från vilken budget kringkostnader för fundament och dylikt ska tas samt i vilket skede av byggprocessen som konsten ska komma in. Det är många frågor som ska diskuteras innan resultaten kan sättas på pränt.²⁴

Konstpolicy och riktlinjer

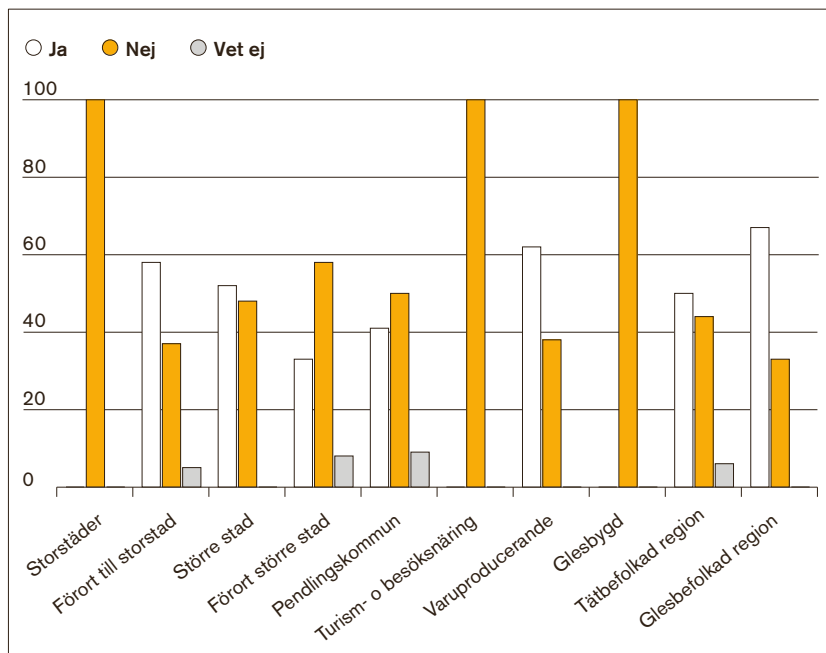
Hälften av kommunerna har riktlinjer för konstnärliga gestaltungsuppdrag eller en konstpolicy för den offentliga konsten.

Lite överraskande är att storstäderna saknar riktlinjer för konstnärliga gestaltungsuppdrag. I övrigt fördelar det sig tämligen jämt mellan olika typer av kommuner, med undantag av turism- och besöksnäringkommuner samt glesbygdskommuner.

24. Intervju med företrädare för Årjängs kommun 2019-10-07

Diagram 12

Finns konstpolicys eller riktlinjer? (PROCENT)

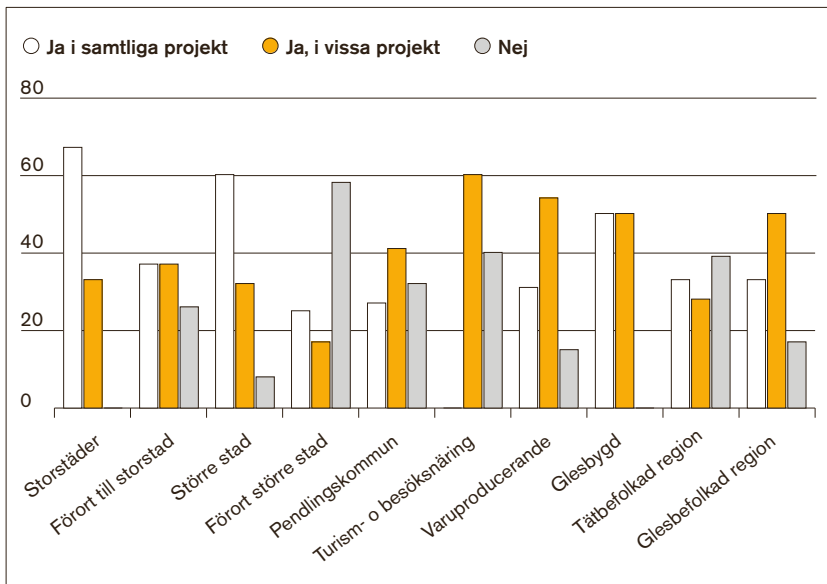

Konstnärliga råd

Fasta konstnärliga råd eller motsvarande arbetsgrupp, finns i 36 procent av kommunerna. 38 procent av kommunerna har tillfälliga råd för vissa projekt. 25 procent använder inte modellen med konstnärliga råd.

Diagram 13

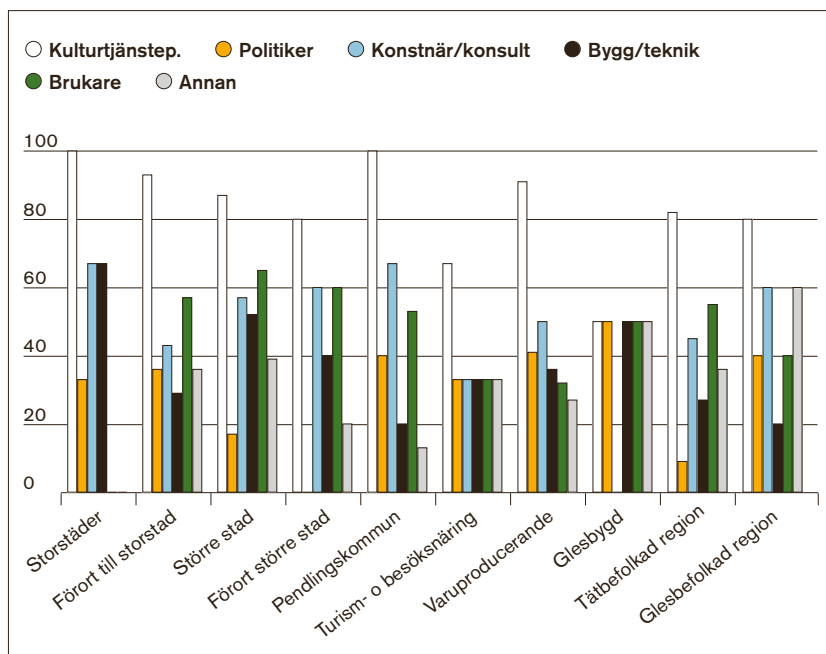
Konstnärligt råd inom organisationen för offentlig konst (PROCENT)

Storstadskommuner eller kommuner med större städer har vanligen konstnärliga råd eller arbetsgrupper. Även i glesbygdskommuner är frekvensen god; hälften av kommunerna har det i samtliga projekt och hälften i vissa projekt. I förortskommuner till större städer saknas dessa i mer än hälften av kommunerna.

Diagram 14

Vilka ingår i rådet? (PROCENT)

Diagrammet är stapeltätt och svårläst, men visar i stora drag att

- Minst en kulturtjänsteperson ingår i konstnärliga råd i samtliga kommuntyper.
- Det är färre politiker med i råden än vid undersökningen 2012. Politiker finns representerade i alla kommuntyper, utom i förortskommuner till större städer. Politiskt deltagande i råden är oftast under 40 procent av kommunerna.
- Bild- och formkonstnär eller konstkonsult (ofta konstnär) deltar i alla kommuntyper, utom i glesbygdskommuner.
- Tjänstepersoner från bygg- och/eller bostadsbolag är representerade i alla kommuntyper, i mer eller mindre utsträckning.

En respondent kommenterar att det är viktigt att dessa ingår i råden, för att se vad som är genomförbart, men också för att bolaget ofta får det fortsatta ansvaret för underhåll av konstverket.

- Brukare inom aktuellt projekt finns med inom alla kommuntyper, undantaget storstäderna.

Slutsats: De konstnärliga råden har professionaliserats, och många tar numera hänsyn till att få med så många aspekter som möjligt vid planeringen av konst i den offentliga miljön.

Hur gestaltningsuppdrag förmedlas

Hur gestaltningsuppdragen förmedlas beror framför allt på uppdragens storlek, och nödvändigheten att följa *Lagen om offentlig upphandling* (LOU). Det var möjligt att lämna flera svarsalternativ på frågan.

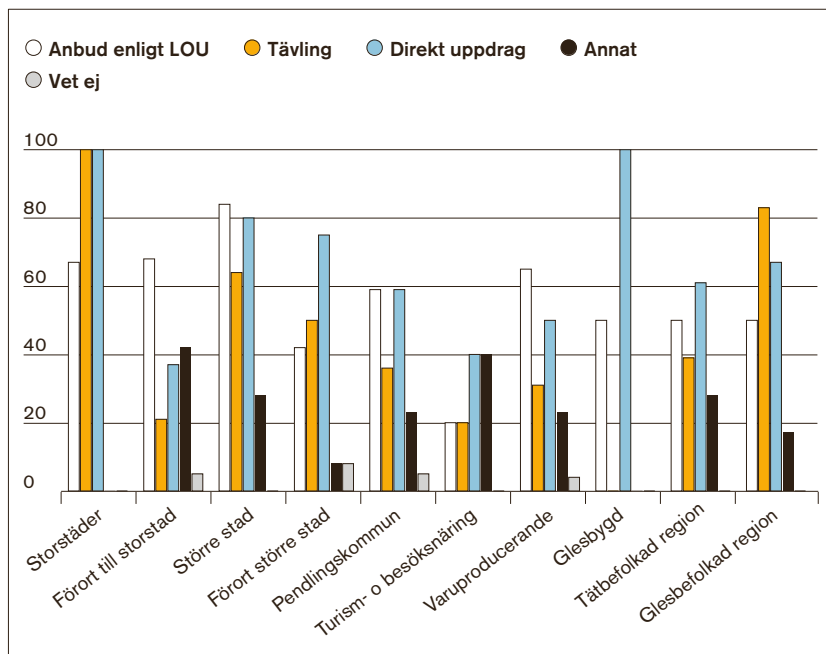
Av de 138 kommuner som besvarade frågan angav 62 procent anbudsgivning enligt LOU, 61 procent direktupphandling och 42 procent tävling mellan inbjudna konstnärer.

Ett vanligt sätt är att göra ett urval med hjälp av en arvoderad konstkonsult. Även utifrån egen policy och kravspecifikation var vanliga förmedlingsvägar. Av tre eller fler föreslagna konstnärer får sedan ett råd, eller en större grupp bestående av medborgare, t.ex. föreningsrepresentanter, delta i valet.

En kommun svarar: ”Vi tillämpar undantaget i LOU, förhandlat förfarande utan föregående annonsering. Vi har konstprogram, ett brett urval och sakkunniggrupp. Konstprogrammen förankras i kulturnämnden.” Sakkunniggruppen lämnar ett förslag och kulturnämnden tar sedan beslut om gestaltningsuppdraget.

Diagram 15

Förmedling av gestaltungsuppdrag (PROCENT)

Om man ser till kommuntyper tillämpas oftast hela skalan av förfaringssätt, olika beroende på projektens storlek men oberoende av kommuntyp. Endast i glesbygdskommuner saknas alternativet tävling mellan inbjudna konstnärer.

Konstnärlig kompetens i planeringsfasen

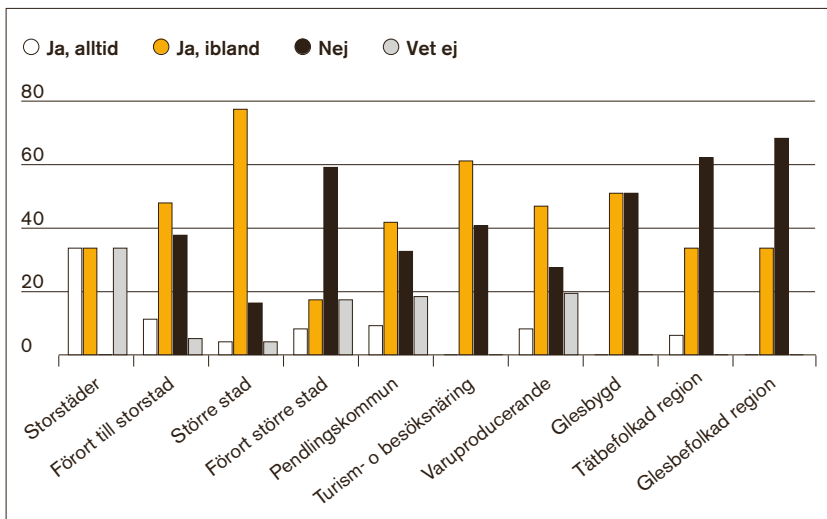
Konstnärer anlitas i ett tidigt skede i planerings- och byggprocesser i 53 procent av kommunerna, men bara 7 procent av kommunerna gör det alltid, som regel. Vanligare är att man gör det ibland (46 procent), och oftast när projekten är större. 36 procent av kommunerna har ingen vana alls att ta med konstnärer i de tidiga processerna. Ett svar från Norrbotten lyder:

En svaghet är att konstnären ofta kommer in i processen när mycket är färdigritat och färdigplanerat. Positivt vore om konstnärer är med ännu tidigare i en byggprocess; redan i projekteringen av en ny-, om- eller tillbyggnation. Då skulle möjligheten ges att få in ett konstnärligt perspektiv i planeringsstadiet. En svårighet kan vara att det finns en ovana, både från beställare och leverantör, att arbeta på detta sätt i byggprojektet.

Samma respondent fortsätter resonemanget, å andra sidan, med ”En utmaning är också på vilka meriter en konstnär upphandlas och anlitas till projektet, om det mer handlar om att ta ställning till konstnärliga idéer och meriter, än färdiga skissförslag.”

Diagram 16

Deltar konstnärer i planerings- och byggprocesser? (PROCENT)

I alla typer av kommuner kan konstnärer engageras i planerings- och byggprocesser. Det händer inte alltid, men ibland, i större projekt och är vanligast förekommande i befolkningstätare kommuner.

I och med det sedan 2018 nya politikområdet Gestaltad livsmiljö, har frågan aktualiserats än mer. Gestaltad livsmiljö handlar om att i samhällsplanering ta hänsyn till arkitektur, form, design och kulturarv, för att bidra till ett bättre samhälle och en bättre miljö. Agenda 2030 är en viktig byggsten i det arbetet. På nationell nivå innebär det samverkan mellan tre departement – miljö-, bostads- och kulturdepartementet. På regional och kommunal nivå innebär det ett utvecklat samarbete mellan samhällsbyggnads-, fastighets-, miljö- och kulturförvaltningar.

I Skövde kommun arbetar man inte uttryckligen med enprocentsregeln, men avsätter regelmässigt medel i exploateringsbudgeten. Medel kan sparas mellan åren för att åstadkomma något större konstverk. Inom kommunen kan flera pengapåsar slås samman om man arbetar över förvaltningsgränserna. Den konstnärliga gestaltningen kommer ofta in i ett för sent skede, i slutet av detaljplane-processen. Istället behöver kulturkompetensen komma in redan vid översiktsplaneringen. Olika kompetenser kan samlas kring planeringen och skapa de områden man vill se. Kulturförvaltningen behöver inte vänta på en inbjudan från samhällsbyggnad, utan kan själva bjuda in.²⁵

25. Sammanfattning av "När kultur och samhällsbyggnad går hand i hand", föredrag av samhällsbyggnadschef Caroline Hagström, Skövde kommun, 20191112 i Trollhättan

Kapitel 8

Konstnärens roll

Över 800 uppdrag för gestaltning eller skisser har förmedlats till knappt 1 000 konstnärer²⁶ av regioner och kommuner under 2018.

Totalt har regioner och kommuner beställt konstnärliga gestaltungsuppdrag till en summa av 145 mnkr 2018. Vid undersökningen 2012 var motsvarande summa 53 mnkr. Det är nästan tre gånger mer. Regioner och kommuner har därutöver köpt in lös konst till en summa av 54 mnkr 2018. Det är medel som till stor del utgör konstnärernas produktionskostnader.

I det här kapitlet är frågan hur den samlade arbetsmarknaden ser ut för konstnärerna. Uppgifterna baseras på enkätresultat från både kommuner och regioner samt statistik från Bildupphovsrätt i Sverige.

26. Vi har genom enkäten fått svar på frågan hur många konstnärer som engagerats, och intresserat oss för hur många arbetstillfällen som skapats. Vi har dock inte frågat efter antalet unika individer, dvs. samma konstnär kan ha haft flera uppdrag.

Uppdrag i konstnärlig gestaltning

402 uppdrag i konstnärlig gestaltning till 519 konstnärer

Kommunerna som besvarat enkäten har under 2018 lämnat 310 uppdrag i konstnärlig gestaltning till sammanlagt 313 konstnärer. Regionerna har 2018 lämnat 92 uppdrag till sammanlagt 103 konstnärer.

De största uppdragsgivarna bland kommunerna 2018 var Göteborg, Uppsala, Stockholm, Uddevalla, Gävle, Linköping och Örebro. Bland regionerna var Region Stockholm, Region Uppsala och Region Kalmar län största uppdragsgivare för konstnärlig gestaltning.

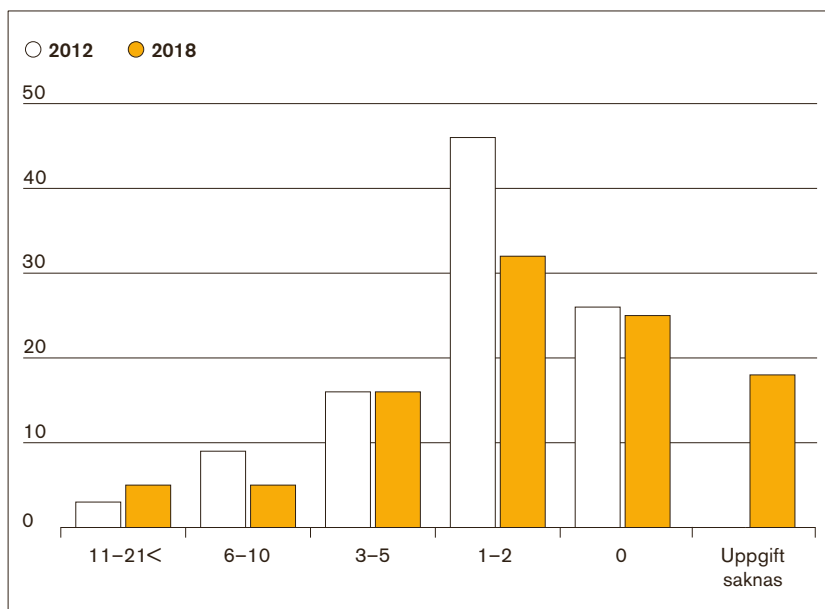
De följande frågorna om antal uppdrag i konstnärlig gestaltning och skissuppdrag skapar en del frustration bland respondenterna. För många kommuner är det ju inte en jämn ström av gestaltungsuppdrag som tas fram, år efter år. Härryda har t.ex. fått svara 0 på dessa uppgifter, men skriver:

2017 avslutade kommunen 10 olika konstprojekt. Samma år påbörjades 5 nya. 2018 avslutades 5 projekt och påbörjades 5 nya, men dessa nya projekt var vi under 2018 endast på planeringsstadiet med. Så det blir först 2019 som vi går ut med dessa som skissuppdrag och som i de flesta fall hinner bli uppdrag/.../Även för nästkommande år finns ca 5 nya projekt med i flerårsplanen för offentlig konst.

Motsvarande exakta uppgifter om antal uppdrag fanns inte från förra undersökningen, utan då gjordes en storleksmässig fördelning av antalet uppdrag, som också kan jämföras med uppgifterna från 2018.

Diagram 17

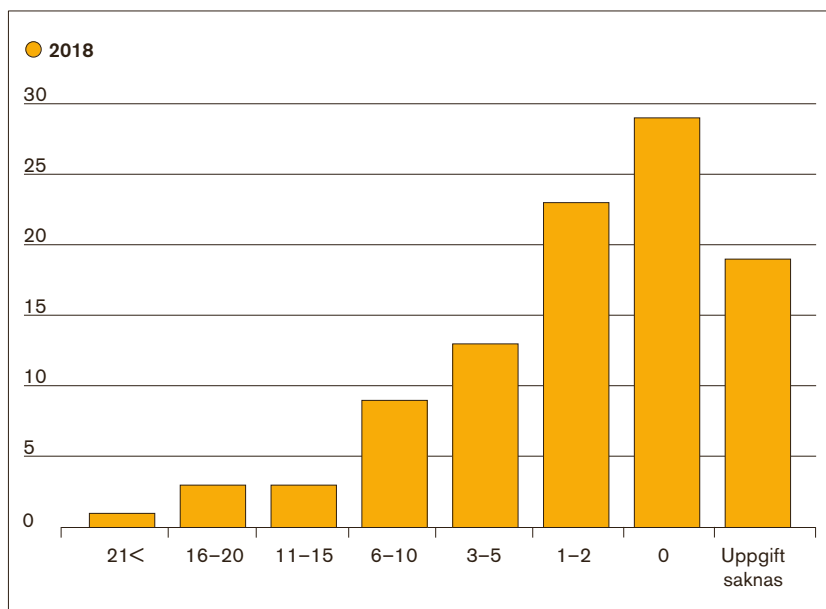
Antal uppdrag i konstnärlig gestaltning 2012 och 2018

Även om några få kommuner och regioner hanterar många uppdrag, så ser huvuddelen, kommuner med 1-2 uppdrag, ut att minska. Vi vet också att det kan variera kraftigt mellan åren, och att det är svårt att bara välja ut ett år. Men det här är en situationsbild från 2018.

416 skissuppdrag till 510 konstnärer

Kommunerna som besvarat enkäten har under 2018 lämnat 313 skissuppdrag till sammanlagt 364 konstnärer. Regionerna har 2018 lämnat 103 skissuppdrag och anlitat 146 konstnärer.

Diagram 18*Antal skissuppdrag 2018*

Drygt hälften av alla svarande regioner och kommuner har förmedlat skissuppdrag under 2018. De flesta lämnade 1–2 uppdrag och sedan i en fallande skala, till de kommuner och regioner som förmedlat flest uppdrag. I topp ligger Göteborg stad med 37 skissuppdrag, tätt följt av Uppsala kommun med 30 skissuppdrag. I intervallet 16–20 uppdrag återfinns Region Stockholm, Stockholms stad och Gävle kommun. Cirka en tredjedel av kommuner och regioner har inte förmedlat några skissuppdrag under 2018. Uppgifter saknas från 20 procent av respondenterna.

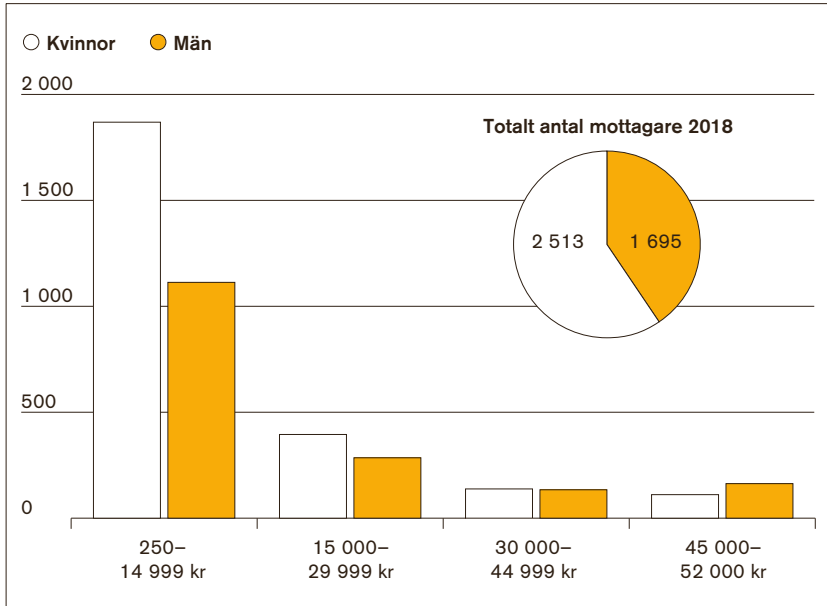
Mottagare av individuell visningsersättning 2018

Individuell visningsersättning (IV) är en del av den statliga kulturpolitiken. Det är ett statsanslag som ersätter bild- och formkonstnärer vars verk visas offentligt.

Diagram 19

Antal mottagare av IV-ersättning 2018 fördelat på kön och ersättningsnivå.

Bildupphovsrätt i Sverige²⁷ är den förening som fördelar och betalar ut ersättningen till konstnärerna. Det går till så att en konstnär som gjort ett offentligt verk rapporterar in det till föreningen Bildupphovsrätt i Sverige. Om en konstnär har flera offentliga verk läggs nya verk till de tidigare, och ersättningen ökar. 2018 fördelade föreningen drygt 54 miljoner kronor i visningsersättning. Föreningens databas omfattar drygt 220 000 konstverk som ger poäng i fördelningen, inköpta av offentliga institutioner. I databasen finns totalt 4 365 upphovspersoner, varav 131 var nya upphovspersoner 2018. Antalet helt nya verk 2018 var 4 744. För första året i IV-

27. Tidigare Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS).

historien är kvinnorna fler i alla åldersklasser, så även i den äldsta åldersklassen födda 1929 eller tidigare där männen tidigare varit flest.²⁸ Kvinnorna är totalt drygt 700 fler än männen. Som framgår av diagram 19 ligger de huvudsakligen i de lägre IV-nivåerna, medan männen fortfarande är flest i den högre ersättningsnivån.

Tabell 1

Antal kvinnor och män med individuell visningsersättning 2018, 2012 och 2006.

Ersättningsnivåer	2018		2012		2006	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
250–14 999 kr	1869	1113	1775	1160	1596	1180
15 000–29 999 kr	395	285	220	247	141	182
30 000–44 999 kr	138	134	74	147	43	109
45 000–52 000 kr	111	163	0	0	0	0
Summa antal	2513	1695	2069	1554	1780	1471

I en jämförelse med sex års mellanrum från 2006 till 2018 kan konstateras att kvinnorna är fler än männen under alla år, men att kvinnorna också ökat i antal och andel i IV-systemet under åren. Beträffande ersättningsnivåerna har männen historiskt sett större andel av högre ersättningsnivåer, men utvecklingen 2018 pekar åt att kvinnorna successivt är på väg att närma sig männens högre ersättningsnivåer.

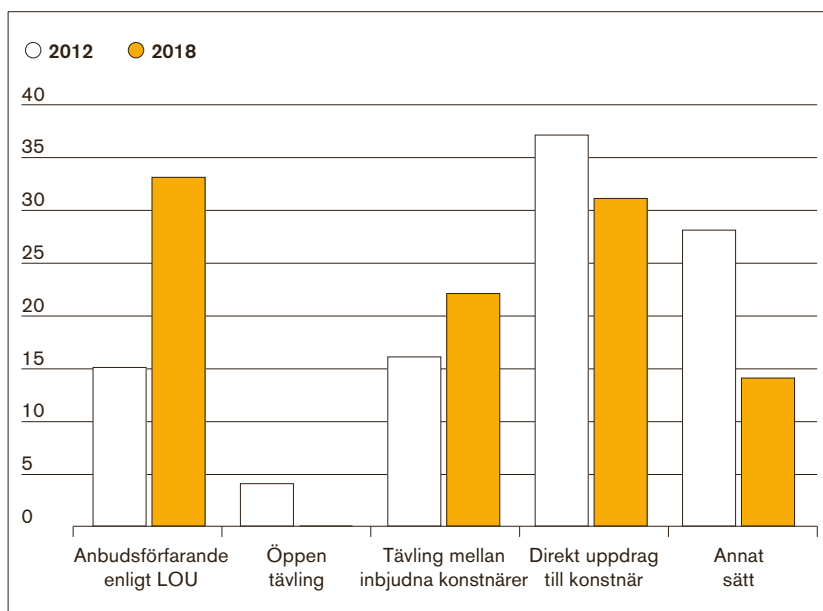
28. Bildupphovsrätt "Individuell Visningsersättning, IV, redogörelse över medlens användning 2018."

Hur uppdragen förmedlas

Att upphandla konst enligt lagen om offentlig upphandling har slagit igenom. Samtidigt beror den metod som används för att införskaffa den offentliga konsten mycket på hur kostsamma projekten är.

Diagram 20

Hur uppdragen förmedlas 2012 och 2018 (PROCENT)

Användningen av anbudsförfarande enligt *Lagen om offentlig upphandling* (LOU) har fördubblats på sex år. Kommunerna har ökat användningen från 11 procent 2012 till 62 procent 2018. Regionernas ökning är inte lika dramatisk, men ligger 2018 på 83 procent. ”Öppen tävling” gav litet resultat 2012, och var inte alls med i svaren 2018. ”Tävling mellan inbjudna konstnärer” har ökat något, medan uppdrag direkt till en konstnär har minskat i motsvarande grad.

Kommentarerna under ”annat sätt” handlar ofta om att summan styr arbetssättet, med direkta uppdrag vid mindre projekt alternativt tillämpning av LOU vid större projekt. En del tillämpar undantaget i LOU och förhandlar utan föregående annonsering. Flera uppger att man tidigare använt sig av direktupphandling, men numera bestämt att LOU ska tillämpas. Få hänvisar till regelverk eller riktlinjer.

I den s.k. Konstnärspolitiska utredningen från 2018 *Konstnär – oavsett villkor* (SOU 2018:23) finns en beskrivning av lagen om offentlig upphandling (LOU) i förhållande till t.ex. offentlig konst. Utredarna poängterar bl.a. att det yttersta syftet med lagen är att offentliga upphandlingar ska ske genom öppna utlysningar, som gör det möjligt för alla intresserade att på samma villkor anmäla intresse. Lagen innehåller dock undantag från huvudregeln. Ett av dessa lyder enligt följande:

En upphandlande myndighet får använda ett förhandlat förfarande utan föregående annonsering om det som ska upphandlas kan tillhandahållas endast av en viss leverantör därför att syftet med upphandlingen är att skapa eller förvärva ett unikt konstverk eller en unik konstnärlig prestation.

Sammanfattningsvis, säger utredaren, finns det tre modeller för upphandling av konst:

- Annonserade förfaranden med höga krav på transparens etc. som i vissa fall kan upplevas som svåra att möta vid anskaffning av konstnärlig gestaltning.
- Projekttävling med efterföljande direkttilldelning som ges större frihet och är designat för att bedriva konstnärlig gestaltning.

- Direkttilldelning till viss konstnär med stöd av undantaget för konstnärlig prestation.

Det finns ett behov av en standardiserad process, till stöd för beställare, medverkande konsulter, entreprenörer och konstnärer vid investeringar i samhället som omfattar offentlig konst.

(SOU 2018:23, s 319 f)

I Karlstad samverkar förvaltningar, och även externa experter anlitas, i ett tillvägagångssätt som fungerat sedan starten 2009:

Vägen till gestaltungsopdrag i Karlstad

av Karin Karlsson och Ingela Wessmark, Karlstad

Som grund för våra gestaltungsprojekt tas ett konstnärligt program fram för varje projekt. Programmet skrivs av en av de externa konsulterna, i samråd med resten av rådet och byggprojektledaren. Programmet innehåller kriterier, budget, beskrivning av projektet/platsen och vilken upphandlingsform som ska användas och varför man valt den.

När vi gör direktupphandlingen ska var och en av de 4 externa konsulterna i rådet se på ett stort antal tänkbara konstnärer/konstnärskap och från dessa ta fram ca 20 konstnärer att titta närmare på. De ska upprätta en lista med dessa 20 konstnärer som ska finnas till hands hos rådsmedlemmen om någon efterfrågar den. Utifrån sina 20 konstnärer/konstnärskap lämnar rådsmedlemmen förslag på 3–4 konstnärer för diskussion, vilket ger en lista med 12–16 konstnärer/konstnärskap. Dessa konstnärer ska uppfylla de kriterier som satts för projektet. Alla konstnärer/konstnärskap presenteras för rådet av den som föreslagit dem. Därefter diskuterar rådet de föreslagna konstnärerna för att komma fram till vem som bäst uppfyller de krav som satts på konstnär och konstnärskap.

Det konstnärliga rådet eftersträvar konsensus vilket innebär långa diskussioner men de har alltid kommit fram till ett gemensamt beslut. Kultur- och fritidsförvaltningen har i avtalsfrågorna kring konsten ett nära samarbete med en av kommunens jurister vilket är väldigt bra, den juristen har satt sig in i dessa frågor specifikt. Skissavtalen skriver projektledaren för konst och stämmer sedan av med juristen. Avtalet för det slutliga uppdraget skriver rådets sekreterare (som tillhör teknik och fastighetsförvaltningen) när arbete ska verkställas. Teknik- och fastighetsförvaltningen sluter alla avtal inom rådets arbete.

Kultur- o fritidsförvaltningen har även en budget för konst i offentlig miljö för sådant som inte ingår i enprocentsregeln. Budgeten är på drygt 500.000 kr per år och går till exempel till stora utställningar utomhus i staden, renovering av skulpturer, tillfälliga konstprojekt och så vidare.”²⁹

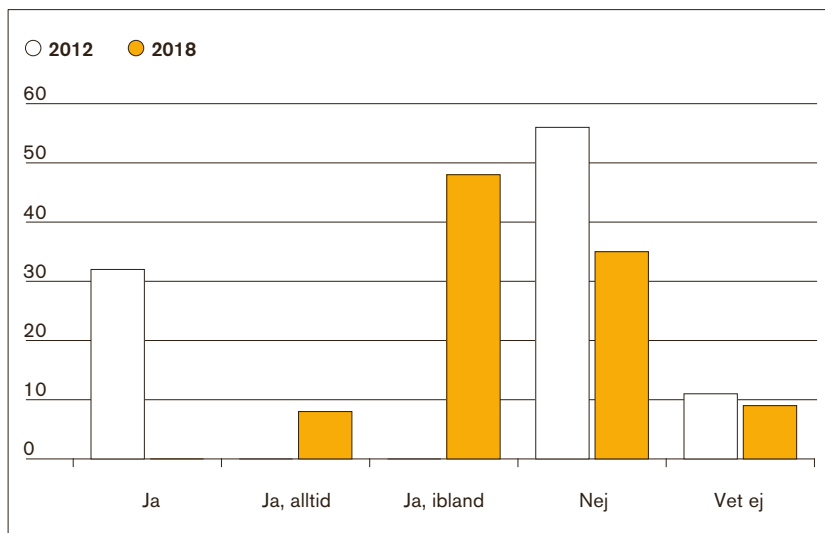
Konstnärens roll i plan- och byggprocessen

Det blir allt vanligare att konstnärer deltar i planerings- och byggprocesser. Oftast handlar det om större byggprojekt eller -miljöer. Det kan också vara en konstnärlig representation i ett fast konstnärligt råd inom en kommun eller region. Den konstnärliga kompetensen kan innebära en idéutveckling, snarare än ett fysiskt gestaltat objekt. När konstnären kommer i fråga tidigt i plan- och byggprocesser kan konstnären likställas med annan expertis och arvoderas för sin konsultativa roll. Det är inte alls säkert att det är samma konstnär som sitter i rådet som får gestaltungsuppdraget.

29. Text från verksamhetschef Karin Karlsson och projektledare konst Ingela Wessmark, Kultur- och fritidsförvaltningen, Karlstad kommun.

Diagram 21

Deltar konstnärer i plan- och byggprocesser? (PROCENT)

I mer än hälften av svaren framgår att konstnärer deltar i plan- och byggprocesser, vilket är en ökning med 20 procent i jämförelse med 2012. Frågan var nog lättare att besvara 2018, eftersom alternativen ”alltid” och ”ibland” fanns med. För kommunerna har användandet av konstnärlig kompetens ökat från 25 procent 2012 till 46 procent för att det används ibland och 7 procent, som alltid använder konstnärlig kompetens i plan- och byggprocesser. Det är framför allt storstäderna som alltid gör det. Regionerna hade en hög andel redan 2012, 68 procent. 2018 svarar 61 procent ”ibland” och 11 procent ”alltid”.

Många konsthandläggare i kommuner och regioner brottas med att hinna med och ligga i fas med byggprojektet. Region Norrbotten beskriver det som att ”... konstupphandlingar ibland kan dra ut på tiden och att framtagandet av den konstnärliga gestaltningen lätt hamnar i ofas med bland annat arkitekters och inredningsarkitekters arbete”.

Konstnärens arvode

På vilket sätt ersätts konstnärerna ekonomiskt?

Den absolut vanligaste formen idag är arvodering till F-skatt, 83 procent. Endast 1 procent svarar A-skatt.

Ersättning för skissuppdrag

Samtliga regioner som besvarat enkäten ger ersättning för skissuppdrag. 2012 var det 94 procent av regionerna som ersatte konstnärerna för det. Såväl 2012 som 2018 är det 83 procent av kommunerna som svarar att de ger ersättning för skissuppdrag. Däremot är det mindre vanligt att ge ersättning för konstnärlig idé, såvida den inte presenteras som en post i en budget för uppdraget.

12 procent av regionerna och 12 procent av kommunerna svarar ja på frågan om konstnärer ersätts för sin idé. Det är huvudsakligen stor- eller större städer samt förortskommuner till storstad. 62 procent av regionerna och 50 procent av kommunerna svarar nej, och återfinns i alla kommuntyper. Av kommentarerna framgår att det kan ingå i arvodet till skissuppdrag/uppdrag. Halmstad svarar: ”I skissuppdraget ingår att göra budget utifrån angivna förutsättningar, och om konstnären preciserar särskild ersättning för konstnärlig idé i budget så godkänner vi det.” En region svarar att konstnärligt arbete alltid arvoderas och några kommuner svarar att frågan är ny, är aktuell för beslut, eller kan bli aktuell för beslut.

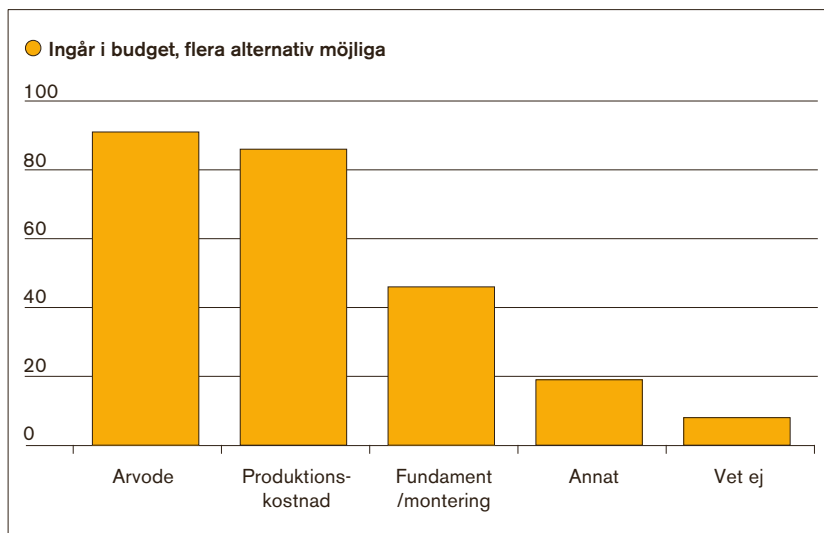
Kostnader i en projektbudget

Det finns ingen större skillnad mellan hur regioner och kommuner ser på projektbudgetens innehåll. Konstnärens projektbudget ska täcka minst arvode och produktionskostnader. Men det finns många utgiftsposter konstnären bör beakta, se avsnittet nedan om den handbok för konstnärer om gestaltungsuppdrag som tagits fram i Finland.

Diagram 22

Vad ska konstnärens projektbudget täcka? (PROCENT)

Bland de fria svaren anges att projektbudgeten ska täcka resor och transporter, ljuseffekter samt försäkring till dess att konstverket är monterat på avsedd plats. I många fall är det en förhandling och olika från fall till fall. Region Dalarna svarar att de står för byggnadsställning, fundament och ljussättning. Vid monteringen får konstnären hjälp av bild- och formenheten vid regionen. Vissa kommuner har ersättningen hårdare reglerad. Varberg säger t.ex. att konstnären får stå för allt ovan marknivå. I Halmstad ska summan som betalas till konstnären täcka gestaltungsuppdraget som helhet.

Från konstnärens sida är det förstås mycket vunnet med att få hjälp med markarbeten och fundament, samt att i samarbete med beställaren sätta konstverket på plats. Flera frisvar tar upp belysning, som något konstnären ska ombesörja. Det är å andra sidan något som kan arrangeras enklare och billigare, om det ingår i byggprojektet, och hanteras samtidigt som andra belysningsarbeten. En förutsättning är att det sker i samråd med konstnären.

Handbok om enprocentsregeln i Finland

Finlands utbildnings- och kulturministerium finansierade åren 2014–2015 projektet *En procent till konsten*. Syftet med projektet var att introducera enprocentsregeln som en del av byggnadskulturen och beslutsfattandet i Finland. Projektet genomfördes i samarbete mellan flera finska bild- och formorganisationer och Centret för konstfrämjandet. Slutpublikationen för hela projektet fick formen av två handböcker; en för konstnärer och en för beställare.

Handboken för konstnärer tar bl.a. upp vad en konstnär bör tänka på vid prissättning av konstverket:

- Konstnärsvodet
- Materialkostnader
- Kostnader för arbetsrum
- Kostnader för arbetsredskap, arbetskläder och skyddsutrustning
- Kostnader för transport och fastmontering av konstverket
- Tjänster som beställs av utomstående, till exempel hållfasthetskalkyl
- Kostnader för assisterande arbetskraft (inkl. sociala avgifter)
- Försäkringar (t.ex. olycksfalls-, ansvars- och konstverksförsäkringar)
- Pensionsförsäkringspremier
- Resekostnader
- Övriga kostnader (ca 5–10 procent av det totala beloppet)
- Specificera momsandelen i konstverkets pris
- Ett förslag om faktureringsposter för att ha råd att skaffa det material och de redskap som behövs³⁰

30. Finska Konstnärsföreningen, Finland. 2015. Projektet En procent till konsten. Handbok om enprocentsprincipen i Finland. För konstnärer, s 21

Kapitel 9

Förvaltning av offentlig konst

Konsten lever farligt

En rapport om användningen av enprocentsregeln handlar givetvis främst om just det: att ekonomiska resurser gör det möjligt för såväl staten som regionen och den enskilda kommunen att bekosta offentlig konst för att berika offentliga miljöer. Men sen då – när konstverket är på plats, invigningen avklarad och den vardag vartill verket kanske är skapat inställer sig? Redan för 35 år sedan efterlyste konsthistorikern och antikvarien vid Stockholms stadsmuseum Bo Wingren åtgärder för att tillförsäkra den offentliga konsten dels ett fullgott skydd mot vandalism och andra skadeverkningar, dels tillräckliga resurser för att ge konsten den omsorg

som kunde anses rimlig. Konstnärsnämndens båda rapporter om enprocentsregeln visar att detta fortfarande är ett problem.

Så här skrev Bo Wingren 1984:

Konstnämnder och enskilda företag satsar miljoner på konstnärlig utsmyckning, men sedan finns det inga resurser för den nödvändiga återkommande vården och underhållet. Slitaget i form av vandalisering, olycksrisker, väder och vind är ju ofta mycket betydande när det gäller denna konst. --- Kulturminnesvården kan stödja sig på skyddslagstiftning, stadsplaneringsinstrument och vissa ekonomiska resurser då det gäller vården och skyddet av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Detta innebär att sådana inte får förstöras eller ens i detalj förändras, oavsett vem som är mark- eller fastighetsägare. --- På samma sätt borde den offentliga konsten ges ett starkare lagenligt skydd.³¹

I Konstnärsnämndens enkätundersökning till landets kommuner 2018 ställdes frågan huruvida det fanns dels rutiner för inventering och registrering av den offentliga konsten, dels om det fanns medel avsatta för vård och underhåll av den offentliga konsten.

Svaren visade att läget beträffande inventering och registrering var relativt gott. En övervägande del av kommunerna, oavsett kategori, verkar ha goda rutiner för registrering, medan läget för inventering är något sämre. När det gäller ”medel avsatta för ”vård och/eller förvaltning av den offentliga konsten” verkar det som att kategorierna ”storstäder”, ”förortskommuner till storstäder” och ”större städer” är någorlunda väl rustade, medan läget i de

31. Bo Wingren ”Konst på stan” s 18.

övriga kategorierna³² är mer alarmerande. Där ligger ”ja-svaren” kring 30 procent med något undantag. Självklart följer graden av vårdresurser omfattningen av offentlig konst i kommunen. Detta är ju särskilt tydligt i de, oftast mindre, kommuner som har mycket små resurser avsatta till konst över huvud taget, men det är uppenbart att bristande medel till vård och skötsel av många upplevelser som ett problem. Ofta får man bekosta arbetet genom den ordinarie kulturbudgeten. ”På sikt går det åt mera pengar till underhåll än till inköp”, säger man t.ex. i Östersund och i Botkyrka har man en ”mycket liten summa avsatt för renovering och det är utmanande”.

Inte heller i de riktlinjer och handlingsplaner för den offentliga konsten som har utarbetats står det särskilt mycket skrivet om underhåll och vård. Flera kommuner skriver dock att man håller på att implementera riktlinjer för ”hanteringen” av den offentliga konsten. Oklart om vård och skötsel ingår.

Men det är inte enbart ekonomin som kan vara problematisk i detta sammanhang. Många kommuner brottas med mycket begränsade personalresurser när det gäller konstverksamhet i allmänhet och offentlig konst i synnerhet. Ofta är det en person som är ansvarig för helheten men som samtidigt har en stor mängd andra uppgifter inom sin förvaltning. ”Vi jobbar med det här i mån av tid”, skriver man från en kommun och menar offentlig konst i största allmänhet.

Men det finns ljuspunkter. Konstnärsnämndens enkät 2018 visar att över 70 procent av de tillfrågade kommunerna söker hjälp och inspiration i sitt arbete med offentlig konst hos såväl myndigheter som hos andra kommuner i sin närhet. Dessutom bedriver Statens konstråd flera projekt i syfte att höja kunskapsnivån vad gäller arbetet med offentlig konst i allmänhet. I rapporten *Byggnadsanknuten konst – insatser för förvaltning av den offentliga konst-*

32. Förortskommuner, pendlingskommuner, turism- och besöksnäringkommuner, varuproducerande kommuner, kommuner i tätbefolkad region samt glesbygdskommuner.

en som en del av kulturmiljön (2019) görs försök att klara ut vissa otydligheter när det gäller ansvar för tillsyn av den byggnadsanknutna offentliga konsten. Framför allt föreslås insatser för att höja kunskapsnivån kring tillsyn och förvaltning. Statens konstråd föreslår bl.a. en intensifierad samverkan mellan både myndigheter på statlig nivå och med berörda aktörer på regional och kommunal nivå. Man vill att Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna ska verka för att kulturhistoriskt och konstnärligt värdefull byggnadsanknuten offentlig konst, ”där så är lämpligt”, omfattas av skyddsbestämmelser för byggnadsminnen enligt förordningen om statliga byggnadsminnen och kulturmiljölagen. Vad man talar om här är i hög grad det moderna kulturarvet. Idag är det t.ex. få byggnader från 1900-talet som har ett lagligt skydd som byggnadsminne eller enligt kulturmiljölagen.

Akademiska Hus är ett av landets största fastighetsbolag. Man bygger och förvaltar miljöer för utbildning, forskning och innovation och äger byggnader över hela landet. Inom campus Frescati (Stockholms universitet) har Akademiska Hus tillämpat en ny finansieringsmodell genom att avsätta en procent av den årliga budgeten även för planerat underhåll för insatser som gäller konst och utgör ”tillbehör till fast egendom”. Investeringsbudgeten, det vill säga den budget som används för att genom enprocentsregeln avsätta medel för produktion av ny konst kompletteras här med en motsvarande avsättning för framtida vård och drift.

Matchningen är unik, säger Statens konstråd i sin rapport och menar att Akademiska Hus beräkningsmodell kan betraktas som ett gott exempel när det gäller finansieringslösning för vård och underhåll.

I regionerna, där enprocentsregeln tillämpas i stor utsträckning vid t.ex. sjukhusbyggen och andra byggnader för offentlig verksamhet, är ansvaret för vård och underhåll ofta delat mellan regionernas kulturförvaltningar och de fastighetsförvaltande bolagen. Här har de konstkonsulenter som finns inom regionernas kulturorganisation

en viktig funktion både för regionens eget arbete med den offentliga konsten och som en kunskapsresurs för kommunerna. Även läns-
museerna fyller en sådan viktig funktion.

Men det är kommunerna som har störst betydelse för den byggnadsanknutna offentliga konsten. Ofta är de såväl beställare som förvaltare av konsten, dessutom i hög grad stora fastighetsförvaltare. Även Statens konstråd uppmärksammar i sin rapport det som Konstnärsnämndens enkät visar: Endast enstaka kommuner avsätter idag egna pengar för vård och bevarande av den byggnadsanknutna offentliga konsten. Eftersom behovet av vårdinsatser är stort har Statens konstråd sedan länge haft en viktig rådgivande funktion gentemot både kommunala och privata fastighetsbolag. Under perioden 1997–2009 samarbetade Statens konstråd med flera kommunala byggbolag vid beställningar av nya konstverk (det s.k. ”vidgade uppdraget”). Många av dessa konstverk är idag i stort behov av olika typer av renovering.

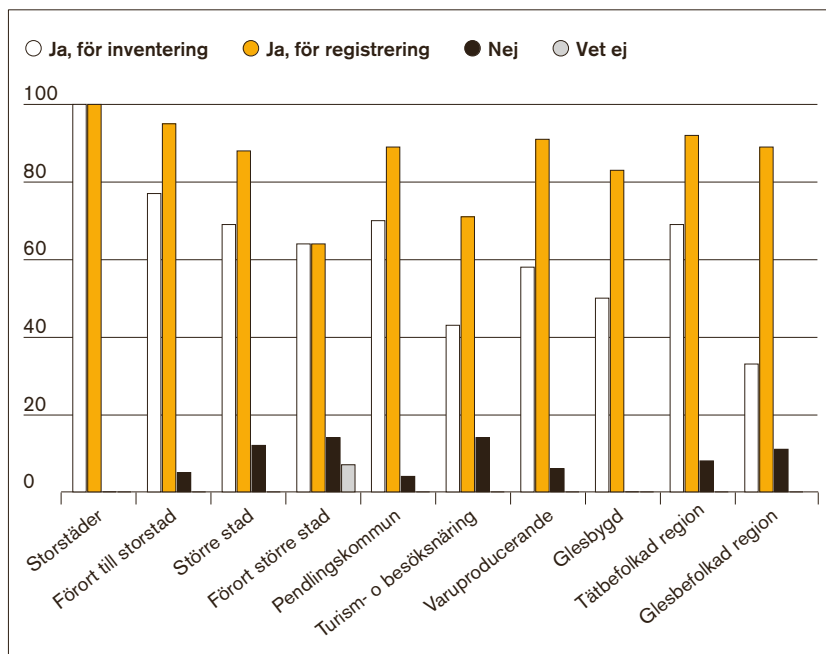

Genomgång av enkätsvar från kommuner respektive regioner

Det verkar vara ordning och reda på registreringen av den offentliga konsten i både kommuner och regioner. 95 procent av regionerna i undersökningen och 88 procent av kommunerna svarar att de har rutiner för registrering av offentlig konst. Det finns ett digitalt program *RegitArt*, som många arbetar i numera.

Diagram 23

Kommuner om rutiner för inventering och registrering (PROCENT)

Däremot är det något sämre ställt med inventeringen av konst i kommunerna, förutom i storstäderna. 65 procent av kommunerna har rutiner för inventering, medan 95 procent av regionerna har rutiner för inventering av konsten.

Frågor om förvaltning av konst ställdes inte i enkäten från 2012.

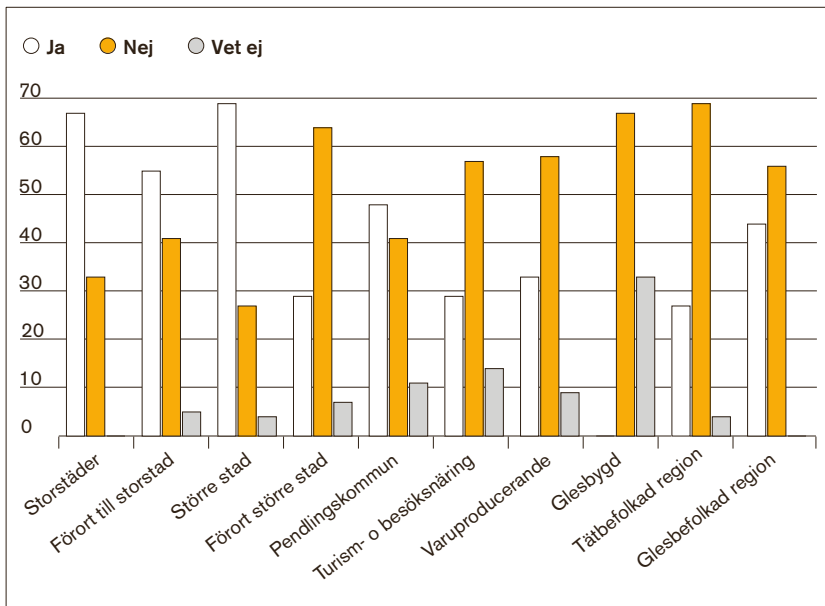
Om förvaltning av konsten

En fjärdedel av regionerna och hälften av kommunerna har inte avsatt medel för vård av den offentliga konsten. Endast 42 procent av kommunerna har avsatta medel till skötsel av konsten, 8 procent vet inte.

En del som svarat nej på frågan, menar att medel för vård av konsten inte särskiljs, utan ingår i konstbudgeten. I en liten konstbudget kan det vara svårt att välja mellan inköp av ny konst eller restaurera den konst som redan finns. Även om det finns avsatta medel för drift och vård, kan det vara långt ifrån tillräckligt för att genomföra de större vårdinsatser som ofta kräver anlitande av konservator. I vissa kommuner går det att vid behov äska särskilda medel för ändamålet.

Diagram 24

Kommuner om medel avsatta för skötsel av den offentliga konsten (%)

I Göteborg ligger ansvaret för vården av den offentliga konsten på park- och naturförvaltningen. Verk som tillkommit via enprocentsregeln vårdas av fastighetsförvaltaren eller dylik på teknik- och fastighetsförvaltningen.

En kommun utmärker sig bland alla de som svarat på Konstnärsnämndens enkät vad gäller underhåll och skötsel. I Värnamo finns en ”skötselplan för den offentliga konsten som uppdateras varje år samt medel avsatta för rengöring av konsten som står utomhus i kommunen.” I Kiruna strävar man efter att anlita konstnärer ska komplettera sin projektbudget med en uppskattning av framtida kostnader för underhåll.

Medel för vård och förvaltning finns för den lösa konsten, men kan vara ”dold” i allmän teknisk budget för utomhuskonst och fast inomhuskonst.

Kapitel 10

Avslutande kommen- tarer och slutsatser

Inledningsvis ställdes vissa frågor om enprocentsregelns betydelse, som vi ville få besvarade bland annat genom en enkät till Sveriges kommuner och regioner.

Frågeställningarna var:

- Hur har arbetet med enprocentsregeln utvecklats mellan 2012 och 2018?

- Vilken betydelse har enprocentsregeln idag som inkomstkälla för konstnärer och på vilket sätt är konstnärerna delaktiga i processerna?
- Hur tillämpas regeln, och om den inte tillämpas, förekommer andra metoder för att säkra förnyelse av beståndet av offentlig konst?
- Hur kan man arbeta med offentlig konst i en mindre kommun utan tillväxt?
- Finns det rutiner för att sköta den befintliga offentliga konsten?

1. Enprocentsregeln har stärkts

Användningen av enprocentsregeln har ökat under perioden 2012–2018. Enprocentsregeln tillämpas som regel i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna. Det gäller om man ser till definitionen av enprocentsregeln; att en procent av investerings- eller byggkostnaderna avsätts till konstnärlig gestaltning i offentlig miljö. Det är ingen stor ökning, men användandet har utvecklats till att omfatta mer än bara nybyggnation och med bättre organisation, ökad användning av LOU, fler kompetenssammansatta konstnärliga råd och fler brukare engagerade.

Om man använder en vidare, mer tillåtande definition – att enprocentsregeln är en ekonomisk princip för att finansiera konstnärlig gestaltning i offentlig miljö – så är det betydligt fler regioner och kommuner som förhåller sig till detta. Såväl Region Skåne som Region Värmland avsätter medel och tillämpar olika beräkningsmodeller – utifrån behov eller kvadratmeter – för att se till att den offentliga konsten tar plats i byggprojekten.

Kanske är det flexibiliteten som gör den 80-åriga regeln så livskraftig. Det är ingen lag, utan den går att anpassa utifrån de

rådande förutsättningarna i kommun, region och stat. Resultatet kan speglas i titeln på Konstnärsnämndens förra rapport *Ingen regel utan undantag*. Den visade att det finns många olika sätt att tillämpa regeln, och det gäller även idag.

2. Enprocentsregelns betydelse som inkomstkälla för konstnärer

Marknaden för gestaltungsuppdrag har växt under de sex år som förflutit sedan Konstnärsnämndens förra undersökning. Om flera myndigheter och byggföretag tillämpar enprocentsregeln innebär det en förstärkning av inkomster för de konstnärer inom bild- och formområdet som är intresserade av offentlig gestaltning. Det har mellan 2012 och 2018 skett en 20-procentig ökning av att konstnärer deltar i plan- och byggprocessen. Konstnärer kan komma in i ett tidigt skede i byggprocessen och arvoderas som sakkunniga med ett konstnärligt perspektiv. Konstnärers deltagande i konstnärliga råd har ökat från 30 till 50 procent. Det finns också en arbetsmarknad för konstnärer när det gäller skötsel och restaurering av befintlig konst.

Historiskt har offentlig konst varit en marknad framför allt för män, men som statistik från Bildupphovsrätt i Sverige visar, är kvinnorna i majoritet idag, och har också blivit allt fler under senare år. Däremot har männen fortfarande störst andel av de högre IV-beloppen. Men även där sker successivt en utjämning mellan könen.

Den offentliga konsten och tillämpningen av enprocentsregeln gör det möjligt för bild- och formkonstnärer att bo och verka i hela landet. En förutsättning är dock att det finns tillräckligt stora lokaler och verkstäder tillgängliga för att producera konstverken. Få konstnärer har möjlighet att förverkliga stora offentliga gestaltningar i sin egen ateljé. Regioner och kommuner är väl medvetna om behoven och försöker åtgärda det på olika sätt. Kulturbryggan

vid Konstnärsnämnden introducerade *strukturbidraget* för något år sedan. Syftet med bidraget är att skapa permanenta produktionsplatser för konstnärer inom alla konstområden, verksamma utanför storstadsområdena. Organisationer som Konstnärernas kollektivverkstad (KKV), är en av flera ideellt verkande aktörer med offentligt stöd, som erbjuder utrustning för olika tekniker och har ateljéer för att framställa större verk. Lika väl som enprocentsregeln är viktig för att det ska skapas offentlig konst, är att det behövs större verkstäder eller resurscentrum över hela landet.

Den kontinuitet som tillämpningen av enprocentsregeln innebär genererar möjlighet att arbeta aktivt för att stärka konstnärernas villkor. Ett resultat i enkätundersökningen var att konstnärer i hög grad ansvarar för belysning, fundament och montering av konstverken. Genom att tillämpningen blir mer kontinuerlig blir alla parter mer medvetna om vad ett avtal bör innehålla. Konstnärernas Riksorganisation och andra konstnärssammanslutningar arbetar bland annat för att avtal ska formaliseras. Statens konstråd har i uppdrag att sprida kunskap om avtal för konstnärlig gestaltning. Handboken för konstnärer i Finland (se sid 88) är en bra förebild för ett motsvarande svenskt projekt.

3. Byggboom och ökat antal uppdrag

Antalet gestaltungsuppdrag var 33 procent fler 2018 än vid undersökningen 2012. Knappt 500 konstnärer har fått gestaltungsuppdrag och minst lika många har fått skissuppdrag under 2018.

Sedan den förra enkätundersökningen gjordes har det byggts mycket i landet. Flera regioner har byggt om eller byggt nya stora sjukhuskomplex. Kommunala bostadsbolag har bidragit till att antalet färdigställda lägenheter i nybyggda hus har ökat från 16 600

år 2012 till 42 800 år 2018, en ökning på 162 procent. Ökningen har varit successiv, år från år till det höga antalet 2018.³³

Nu talar SKR om sämre tider i kommunerna, beroende på minskat skatteunderlag. I sina demografiska prognoser visar de att åldersgrupperna äldre och barn/ungdom kommer att växa under den närmaste perioden, och antalet personer i arbetsför ålder minskar.

Det behöver dock inte påverka användningen av enprocentsregeln. Kommunerna behöver bygga förskolor, skolor och äldreboenden, och regionerna behöver fortsatt satsa på sjukvård. Medel till den konstnärliga gestaltningen tas inte från kommunens driftsbudget, utan är en del av byggkostnaderna i investeringsbudgeten.

4. Allt är inte tillväxt

Enprocentsregeln bygger på tillväxt, att det byggs bostäder och institutioner. Syftet med Konstnärsnämndens enkät har varit att få jämförbar statistik, men också att samla exempel på hur man kan arbeta med den offentliga konsten trots att inga stora nybyggnationer sker. I rapporten finns exempel på samverkan mellan flera kommuner, ofta med regionalt och statligt stöd, som en lösning. Men vad som inte nämnts eller funnits med i enkäten, är de konstnärssinitiativ, som tas på många håll i landet. Ett konstnärskollektiv eller konstnärligt residens kan utgöra en bas för en offentlig diskussion om konst eller nya samarbeten. En kommun har genomfört en kartläggning över var den offentliga konsten finns, och på så vis kommit fram till var den behöver kompletteras. Att starta ett nätverk för att samla de krafter som finns i en kommun eller region kan leda till bra samarbeten. 71 procent av kommunerna i undersökningen har tagit hjälp i frågor om konstnärlig gestaltning.

33. www.statistikdatabasen.scb.se

Det rör sig om kollegor i större kommuner, konstkonsulter, konstnärers intresseorganisationer, regionernas konstkonsulenter och Statens konstråd, Statens kulturråd eller Konstnärsnämnden.

De problem som kommuner med relativt liten befolkningstäthet och med låg tillväxt brottas med är:

- När medel till konstnärlig offentlig gestaltning inte tillförs varje år kan det vara svårt att upprätthålla en organisation, med samverkande förvaltningar och konstnärlig expertis.

Personalomsättning och nya politiker kan göra att frågorna kan bli historielösa, att de som ska driva frågorna inte är tillräckligt insatta. Sammanslagningar av förvaltningar och nämnder har gjort att kultur är en av många frågor inom en förvaltning eller nämnd, och bara representeras av ett fåtal personer.

Framgångsfaktorer

Samverkan med angränsande kommuner och stöd från regionalt håll är betydelsefullt. Här följer några framgångsfaktorer:

- Regioners och kommunalförbunds insats att upprätta förslag till riktlinjer och återkommande arrangera seminarier, kan hålla diskussionen vid liv och höja kunskapsnivån bland såväl tjänstepersoner som politiker.
- Ett regelverk kan upprättas för hur frågor om konstnärlig gestaltning i offentlig miljö ska hanteras. Hur ser gången ut, vem samråder med vem och var tas besluten om gestaltningen?
- Ett introduktionsprogram kan säkerställa att nyanställda och nya politiker får kännedom om de regelverk och riktlinjer som gäller.
- För att få ett bredare perspektiv och arbeta mot en Gestaltad livsmiljö, kan en fast organisation som ett konstnärligt råd, som

ser till den offentliga miljön i hela kommunen, vara en framkomlig väg. Deltagarna i rådet bör tillföra olika kompetenser inom miljö, arkitektur, park, konst, samhällsbyggnad och teknik. Rådet bör mötas regelbundet och lägga upp långsiktiga planer för ett hållbart samhälle.

- Vid markupplåtelse kan kravet på offentlig konstnärlig gestaltning motsvarande en procent av investeringsbudgeten skrivas in i kontraktet. Konstkonsult eller motsvarande bevakar att medlen används till den konstnärliga gestaltningen och att det tydligt anges i avtalet från vilken budgetpost kringkostnaderna ska tas.
- Användning av extern expertis och samverkan med kringliggande kommuner i frågorna.

5. Förvaltning av den offentliga konsten

Det händer att äldre fasta installationer ”försvinner” vid en ombyggnation eller vid byte av fastighetsägare. När stora delar av skolan och vården privatiserades, var det inte alla kommuner/regioner som hann med att se vart konstverken tog vägen. Att ha kontroll över vilka konstverk som finns, var de befinner sig och att ha en plan för skötsel är av stor vikt.

En fjärdedel av regionerna och 50 % av kommunerna har inga avsatta medel för vård av offentlig konst. Det kan förekomma att inköp av lös konst och vård av befintlig konst tas från samma konto. Några kommuner och regioner har uttryckt att när konstverket är på plats övergår ansvaret till den som äger fastigheten/förvaltar området. Det är viktigt att redan från början se till att kostnaderna för förvaltning och skötsel av konstverken diskuteras och också skrivs in i avtalen. Det kan i vissa fall vara konstnären som skapat verket som behöver ta hand om renovering, vid tex. skadegörelse.

Ett problem, som bl.a. Knivsta tar upp, är att det kan saknas kunskap om vilken skötsel befintliga verk behöver. Underlaget i en kommun är inte tillräckligt stort för att ha personal för upp-

draget. En möjlighet är att det kan organiseras av flera kommuner tillsammans, och/eller som en tjänst som köps från regionen.

6. Frihet och armlängds avstånd

Konstens frihet och principen om armlängds avstånd är ingen självklarhet, utan något som måste värnas och beaktas. I enkät-svaren, och i media under hösten 2019, finns exempel på brist på förståelse från politiker för den fria konsten. I några kommuner införs begränsningar för den konstnärliga friheten och samtida konsten, genom alltför tydliga beställningar, men också genom att utöka omfattningen av enprocentsregeln till att även gälla arkitektonisk utformning. I vissa fall tas enprocentsregeln helt bort.

De konstnärliga råden/samrådsgrupperna har ökat från 37 procent till 77 procent. I takt med att fler kompetenser deltar i de lokala konstråden, har andelen politiker i råden minskat. Det har skett samtidigt som råden professionaliserats. Det är viktigt att politiker, även om de inte deltar i råden, är insatta i frågorna. Kunskap och erfarenheter behöver delas, så att den konstnärliga friheten och samtida konsten värnas och försvaras. Problematiken bör diskuteras och betydelsen av yttrandefrihet och konstnärlig frihet i ett demokratiskt samhälle bör ständigt uppmärksammas.

De fasta konstnärliga råden gör att det redan i ett tidigt skede skapas en dialog om konsten och dess förutsättningar. Till stöd för rådets arbete behövs riktlinjer som både tar hänsyn till konstnärens intentioner och hållbarhet i materialval och tekniska aspekter.

7. Brukares och konstnärsorganisationers roll

Brukare, dvs. de som bor och arbetar i närhet till det planerade konstverket, involveras i högre grad än tidigare i gestaltungsprojekten. Det finns även kommuner som skapat rutiner för organiserade medborgardialoger i samband med att konstverken tar gestalt.

Civilsamhället i form av konst- och/eller kulturföreningar är sällsynt förekommande i de öppna svaren. Däremot finns de med i enkätsvaren om anlitande av extern expertis inom konstområdet. Närmare hälften av totalt 104 svar på den frågan, anger att man söker expertis i föreningar som Konstnärscentrum, Konstnärernas riksorganisation och Konstnärsförbundet. Konstnärernas riksorganisation har flera lokalavdelningar i landet med stor kunskap om konstnärer, som tex. kan utses till samrådsgrupper, konsulteras i frågor om konstnärlig kvalitet etc.

8. Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen hade bara något år på nacken då Konstnärsnämnden genomförde den förra enkätundersökningen till kommuner och regioner 2012. I och med Kultursamverkansmodellens införande 2011 synliggjordes landstingens/regionernas arbete inom bild- och formområdet, framför allt genom de regionala kulturplanerna. Bilden blev ännu tydligare då ”professionell bild- och formverksamhet” 2017 lades till i förordningen, som ett av de sju kulturområden regionerna särskilt ska redovisa hur de arbetar med för att utveckla.³⁴ Statens kulturråd har redan innan förändringen

34. Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

i förordningen infördes stöttat utvecklingen av infrastrukturen för konstnärligt skapande genom utvecklingsbidrag.

I de regionala kulturplanerna syns främjandearbetet som konstkonsulenterna utför i kontakt med konstnärer och samhället i övrigt. Konstkonsulenterna har sin historia från det tidiga 1990-talet. De kallades då länskonstkonsulenter och skulle vara utbildade konstnärer, utsedda att sköta sitt uppdrag under tre år. 1997 beslutades att uppdragen skulle permanentas med stöd från Statens kulturråd. Från början hade uppdraget en tydligare inriktning mot amatörskapande och verksamhet för barn och unga. Under 2000-talet gjordes tjänsterna om till tillsvidareanställningar, ofta på heltid, och det fanns inte längre krav på ett eget konstnärskap. Under 2010-talet har tjänsterna centraliserats och uppdragen har blivit mer strategiska. Konstkonsulenterna är oftast anställda av regionerna och har fått mer inflytande över skrivningarna i de regionala kulturplanerna. I dem beskrivs allt oftare utvecklingen av resurscentrum för konstnärligt skapande, konstnärliga residens och noder, där konstnärer från när och fjärran kan samarbeta.

Genom Kultursamverkansmodellen, som också innebär samverkan mellan regioner och kommuner, har regionernas och konsulenternas roll som kunskapsförmedlare, utvecklare och samordnare inom flera kulturområden blivit tydligare. I de regionala kulturplanerna nämns ofta att regionen ska arbeta för kunskapsutveckling inom enprocentsregeln och för införande av MU-avtal³⁵. Kultursamverkansmodellen och regionerna har med stor sannolikhet bidragit till att diskussionen om enprocentsregeln, eller andra sätt att skapa gestaltningsuppdrag, hålls levande och utvecklas.

9. Statens konstråd

Statens konstråd är inte en del av Samverkansrådet inom Kultursamverkansmodellen, men har under senare år fått flera uppdrag från regeringen, som syftar till att skapa ett engagemang om den offentliga konsten i hela landet samt bland statliga myndigheter och bolag. Flera enkätsvar vittnar om samarbeten med Statens konstråd inom olika projekt och uppdrag. *Kunskapsnav offentlig konst* är ett regeringsuppdrag om att arbeta för en stärkt kunskapsutveckling i hela landet inom området offentlig konst, som en del av samhällsplanering och byggande. Uppdraget avslutas 2020, men från 2021 fortsätter arbetet inom Statens konstråds uppgift att *Utveckla och sprida kunskap*. Kunskapsnav offentlig konst har varit en viktig part i många kommuner och regioner för att utveckla formerna för enprocentsregeln. Statens konstråd har varit en viktig samtalspart i arbetet med denna rapport.

10. Agenda 2030 och Gestaltad livsmiljö i nya konstpolicys

I flera enkätsvar och i övrig kontakt med kommuner och regioner har vi uppmärksammat att policydokument om offentlig konst är under omarbetning. Huvuddelen av tidigare skrivna policys för den offentliga konsten har ingen tydlig koppling till samhällsplanering eller arkitektur. Politikområdet Gestaltad livsmiljö vill skapa en helhetsbild där samhällsplanering, arkitektur, kulturarv, miljö och konst vägs samman. Gestaltad livsmiljö skapar nya möjligheter för konstnärer att delta i både små- och storskaliga gestaltningsprojekt, samtidigt som de medför ökade krav på alla de aktörer som agerar inom plan- och byggsektorn att fördjupa och utveckla sin kunskap och förståelse för konstområdet i allmänhet och offentlig konst i synnerhet.

Agenda 2030 är 17 globala utvecklingsmål som FN antagit för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet till år 2030. Kommuner och regioner har ett stort engagemang i att uppnå målen, som bland annat i mål 11 tar upp behovet av långsiktigt hållbara och inkluderande stads- och samhällsmiljöer. Regeringen har inrättat Rådet för hållbara städer, som ett gemensamt forum för elva statliga myndigheter, SKR och Länsstyrelserna. Rådets uppgift är att stötta kommunerna i arbetet för en hållbar stads- och samhällsutveckling.³⁶

Troligen kommer många nya konstpolicys att inkludera flera aspekter av Gestaltad livsmiljö och Agenda 2030. Båda dessa övergripande politikområden behöver diskuteras i förhållande till konst- och kulturvärden.

11. En procent till konstverk, en process för demokrati

Konstverk i den offentliga miljön kan ses som årsringar av olika decenniers konstyttringar.

Undersökningen visar att samrådsgrupper som också innefattar brukare, har blivit fler. Kan processen, vägen till ett konstverks tillblivelse, vara minst lika mycket värd som konstverket i sig? Eller kanske viktigare, för delaktighet och demokrati?

Enprocentsregeln ger kontinuitet, vilket står i kontrast till t.ex. projektbidrag som är vanliga inom kulturpolitiken. Regeln, som är en princip, har stor genomslagskraft med många olika kompetenser involverade i dess olika faser. Här finns regelverk och rutiner att utveckla och förbättra. Brukare och medborgare kommer till tals. Allt detta sammantaget bidrar både till ett demokratiskt samtal och

till en professionell diskussion om offentlig konst och konstnärlig kvalitet.

Kan enprocentsregeln vara en modell som kan tillämpas inom andra delar av kulturlivet? Det är tankegodt som vi gärna för vidare i en fortsatt diskussion.

Käll- förteckning

Redaktion

Huvudutredare och redaktör: Bitte Jarl, utredare, Konstnärsnämnden

Marita Axelsson Nordlund, utvecklare bild och form, Region Värmland

Johannes Ehnsmyr, konstkonsulent, Region Uppsala

Stefan Ahlenius, utredare, Konstnärsnämnden

Per Svensson, utredare

Referensgrupp

Åsa Mårtensson, projektchef Kunskapsnav offentlig konst, Statens konstråd

Anneli Berglund, bitr museichef, bild- och formutvecklare, Region Kalmar län

Lena Wiklund, konstkonsulent, Region Östergötland

Helen Hägglund, regional utvecklingssamordnare bild och form, Region Kronoberg

Meira Wiezak Ahmemullic, konsulent samtida konst, arkitektur, form och design,
Region Västra Götaland

Tryckt material

Betänkande och förslag angående beredande av vidgade arbetsuppgifter för svenska konstnärer, SOU 1936:50

Konstbildning i Sverige: förslag till åtgärder för att främja svensk estetisk fostran, SOU 1956:13

Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design, SOU 2015:88, samt direktiven 2014:69 och 2015:24

Regeringens proposition 2017/18:110. Politik för gestaltad livsmiljö

Regeringens proposition 1996/97:3. Kulturpolitik

Konstnärsnämnden. 2013. Ingen regel utan undantag – Enprocentregeln för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö. Stockholm

Myndigheten för Kulturanalys. Äga rum 2016–2018 Kultur i demokratins tjänst. Utvärdering av Kulturanalys 2019:2

Konstnär – oavsett villkor? SOU 2018:23

Statens konstråd. 2019. Byggnadsanknuten konst – insatser för förvaltning av den offentliga konsten som en del av kulturmiljön

Uppdrag till Statens konstråd om hur bild- och formkonstnärlig gestaltning kan integreras när staten bygger, Ku2018/01350/KO

Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Statens konstråd, Ku2017/02582/LS

Regionstyrelsen Skåne. 2016. Riktlinjer för fast konstnärlig gestaltning – Region Skånes fastighetsbestånd

Landstinget Sörmland. 2011. Riktlinjer för konsthanteringen, dnr LS-LED11-410

Regionförbundet i Kalmar län. 2014. Offentlig konst i Kalmar län – policy och riktlinjer

Årjängs kommunstyrelse, KS 2019/1:10

Finska Konstnärsföreningen, Finland. 2015. Projektet En procent till konsten. Handbok om enprocentsprincipen i Finland. För konstnärer

Finska Konstnärsföreningen, Finland. 2015. Projektet En procent till konsten. Handbok om enprocentsprincipen i Finland. För beställare av konst

Wingren, Bo. Konst på stan: Offentlig utsmyckning i Stockholm. 1984. Natur och Kultur

1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö

Nätverkstan Kultur, 2020. Att eftersträva skönhet och transparens. Hur gick det med Fyrbodalsmodellen?

Förordning (SFS 2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Stockholm, Kulturdepartementet

Förordning (SFS 1982:668) om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från näringsidkare och kommuner

Textbidrag

Vikarierande direktör/administrativ chef Henrik Orrje, Statens konstråd

Konstkonsulent och biträdande museichef Anneli Berglund, Region Kalmar län

Kulturstrateg Jon Hulander, Offentlig konst och allmänskultur, Knivsta kommun

Verksamhetschef Karin Karlsson och Projektledare konst Ingela Wessmark, Kultur- och fritidsförvaltningen, Karlstad kommun

Intervjuer

Projektledare Konst Nils Magnus Sköld, Regionfastigheter Region Skåne

Konsthandläggare Karin Ögren, Konstgalleriet Hälleforsnäs, Flens kommun

Verksamhetschef Karin Karlsson och Projektledare konst Ingela Wessmark, Kultur- och fritidsförvaltningen, Karlstad kommun

Kulturutvecklare Marie Pettersson, kultur- och fritidschef Owe Lindström samt fastighetsingenjörerna Hussein Zeki och Marit Segolsson, Årjängs kommun

Bilaga 1.

Kartor

Ger ni uppdrag i konstnärlig gestaltning?

Alla kommunsvar gäller 2018. Se kartor på de följande sidorna.

— Länsgräns

— Kommungräns

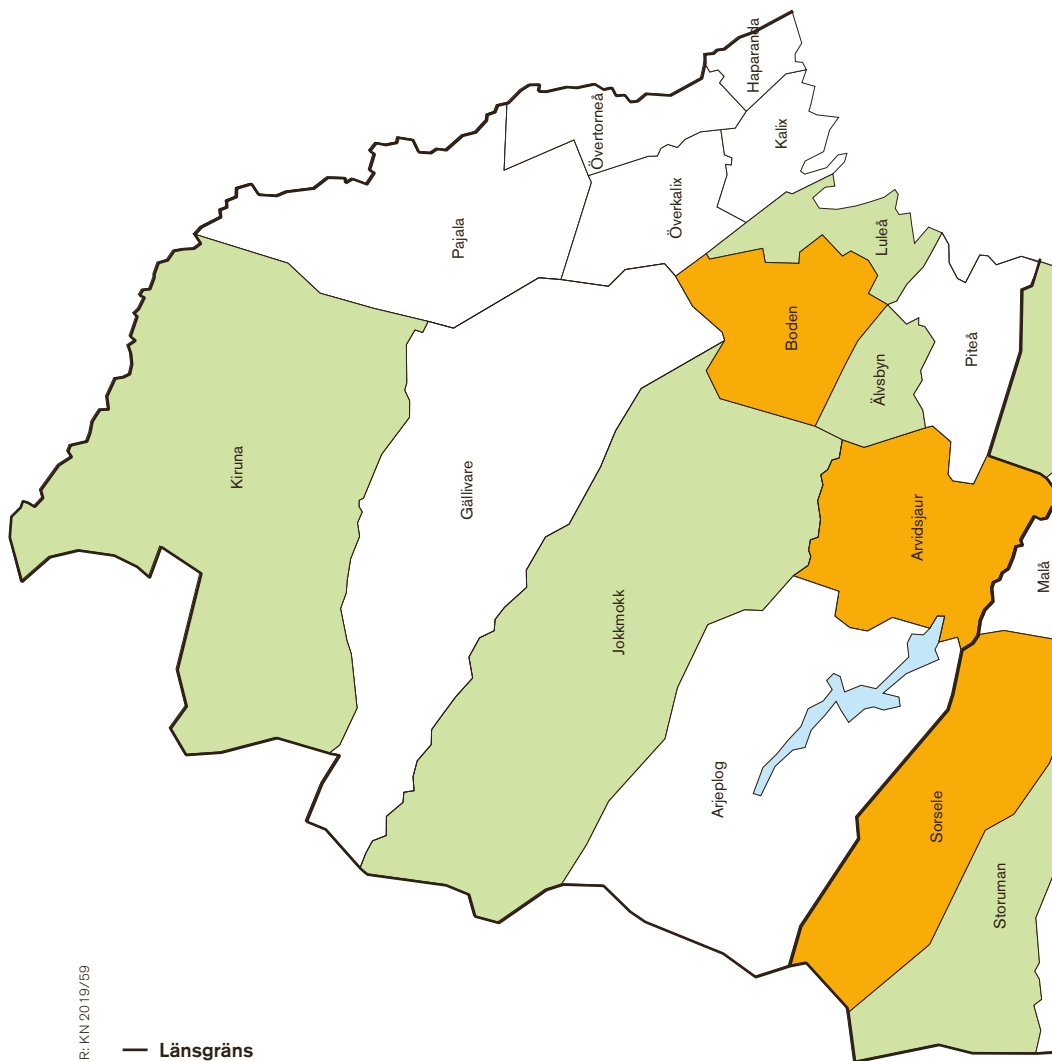
Ja

Nej

Ej svar

Vet ej

Storstadsområde, se separat karta

KONSTNÄRSNÄMNDEN DIARIENUMMER: KN 20 19/169

— Länsgrens

— Kommungräns

● Ja

● Nej

○ Ej svar

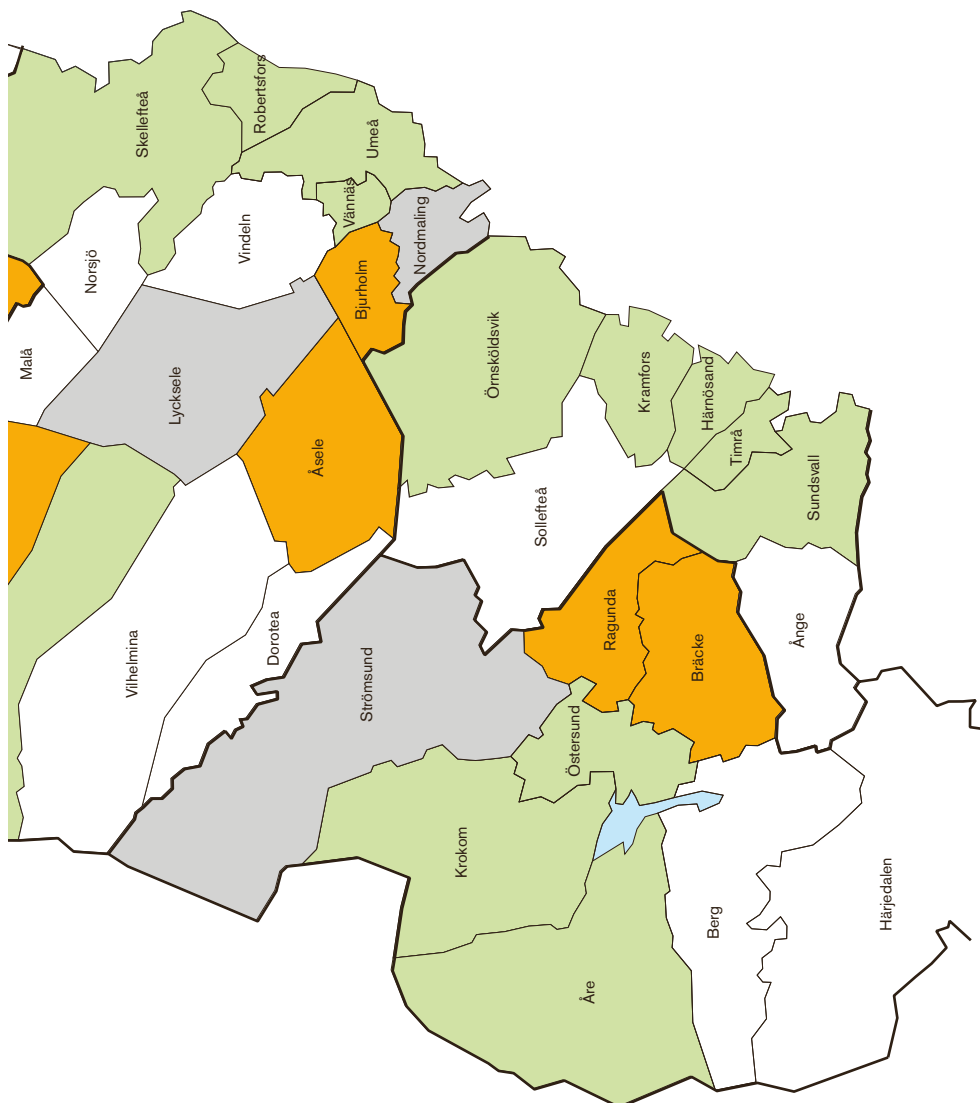
○ Vet ej

● Storstadsområde, se separat karta

Sammanställning av svaren på frågan:

"Ger ni uppdrag i konstnärlig gestaltning?"

(2018)

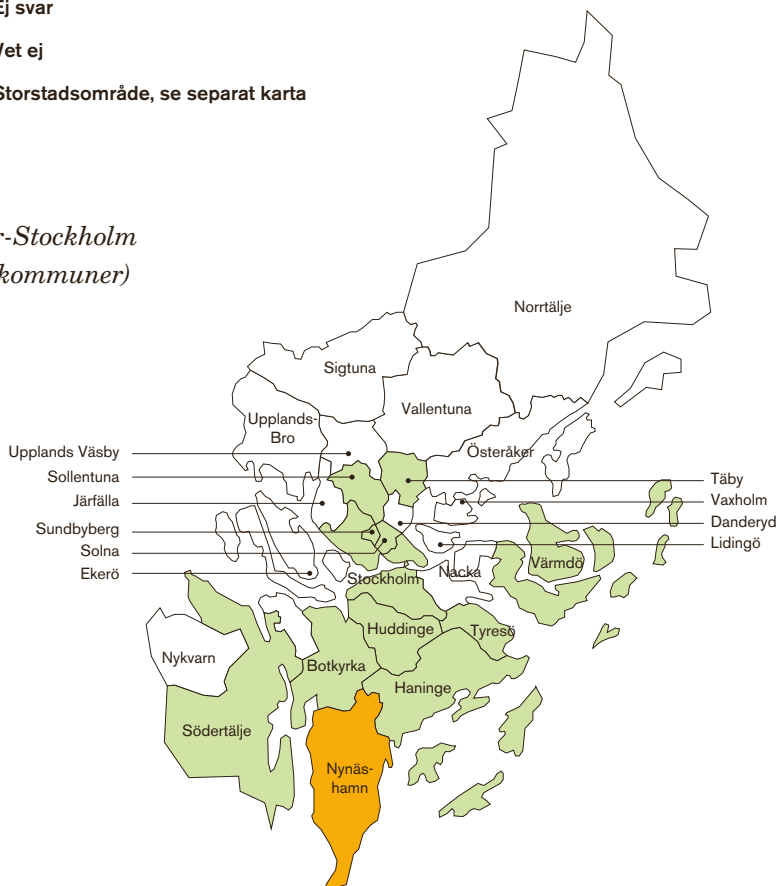
Sammanställning av svaren på frågan:

"Ger ni uppdrag i konstnärlig gestaltning?"

(2018)

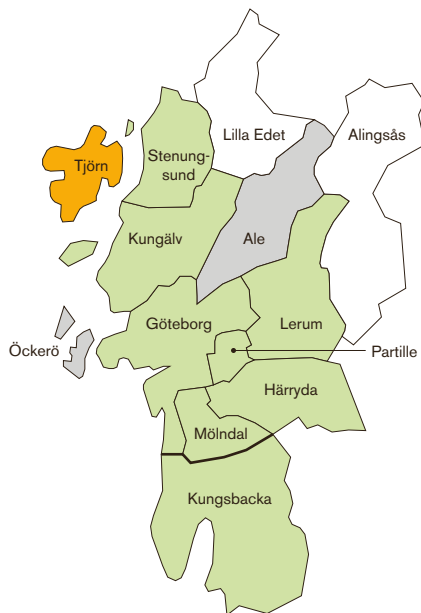
- Länsgräns
- Kommungräns
- Ja
- Nej
- Ej svar
- Vet ej
- Storstadsområde, se separat karta

Stor-Stockholm
(26 kommuner)

*Stor-Göteborg
(13 kommuner)*

*Stor-Malmö
(12 kommuner)*

K

Konstnärsnämnden är en statlig myndighet under regeringen som främjar konstnärlig utveckling och nyskapande kultur. Vårt uppdrag omfattar verksamma konstnärer i hela landet, inom samtliga konstområden. Vi fördelar stipendier och bidrag, främjar internationellt konstnärligt utbyte samt analyserar och sprider kunskap om konstnärers ekonomiska och sociala villkor. Vi samverkar regionalt, nationellt och internationellt, med myndigheter och organisationer, såväl inom sektorn som tvärssektoriellt.

ISBN 978-91-984994-3-8
www.konstnarsnamnden.se